

TISZACSEGE

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017.

TISZACSEGE

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017.

TARTALOMJEGYZÉK

Köszöntő		
01. Bevezetés	3. oldal	
02. Tiszacsege bemutatása	5. oldal	
<i>általános településképp, településkarakter</i>		
03. Örökségünk	7. oldal	
<i>műemlékek, helyi védettség, helytörténeti értékek, táji- és természeti értékek</i>		
04. Településképi szempontból meghatározó területek Tiszacsegén	26. oldal	
<i>eltérő karakterű területek lehatárolása, a településképp, arculati jellemzők és településkarakter bemutatásával</i>		
 <i>Központi településrész</i>		
 <i>Lakó funkciójú településrész</i>		
 <i>Külterület és egyéb terület</i>		
 <i>Üdülő funkciójú településrész</i>		
05. Ajánlások		
<i>a településképp minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató</i>		
 <i>Központi településrészre</i>	41. oldal	
Telepítés		
Magasság		
Tetőhajlásszög		
Tetőforma		
Anyaghasználat (színek)		
Kerítés		
<i>Ajánlások /Települési példák</i>		
Ajtók, ablakok		
Homlokzatképzés, anyaghasználat		
Közterek, közparkok		
Utcák településképi útmutatója		
 <i>Lakó funkciójú településrészre</i>	49. oldal	
Telepítés		
Magasság		
Tetőhajlásszög		
Tetőforma		
Anyaghasználat (színek)		
Kerítések		
<i>Ajánlások /Települési példák</i>		
Ajtók, ablakok		
Homlokzatképzés, anyaghasználat		
Tornácok		
Kerítések		
Kertek, kerti épületek		
Utcák településképi útmutatója		
 <i>Külterület és egyéb területre</i>	61. oldal	
Telepítés		
Magasság		
Tetőhajlásszög		
Tetőforma		
Anyaghasználat (színek)		
Kerítés		
<i>Ajánlások /Települési példák</i>		
Homlokzatképzés, anyaghasználat		
 <i>Üdülő funkciójú településrészre</i>	66. oldal	
Telepítés		
Magasság		
Tetőhajlásszög		
Tetőforma		
Anyaghasználat (színek)		
Kerítés		
<i>Ajánlások /Települési példák</i>		
Ajtók, ablakok		
Homlokzatképzés, anyaghasználat,		
Kerítések		
Kertek, kerti épületek		
Utcák településképi útmutatója		
06. Jó példák - épületek, építészeti részletek, kerítések, kertek	76. oldal	
07. Jó példák - sajátos építményfajták, reklámhordozók	81. oldal	
08. Beépítési terv	82. oldal	

Tisztelt Tiszacsegei Polgárok!

Tisztelt Érdeklődők és Építkezők!

Tiszacsege, a Hortobágy „kapuja”, Kelet-Magyarországon, Hajdú-Bihar megyében található, s mintegy 4684 fő lakossággal rendelkezik. A lakosság mindig is szorosan kötődött Hortobágyhoz, mind az állattartás, mind a földművelés és a hétköznapi élet kapcsán. A Tisza és a Puszta közelsége alakította az emberek életét, s mind a mai napig sokan megélik ezekből az ősi foglalkozásokból. Tiszacsege mára a kikapcsolódási lehetőségek színterévé is vált.

Városunk a Tisza-part mentén helyezkedik el, ahol számos lehetőséget kínálunk az ide látogatóknak, illetve azoknak, akik itt kívánják leélni életüket. A Tisza-parton és a közelében található Termál strandon minden évszakban élvezhetik szabadidejüket. A folyón, az Ároktő felé egész évben közlekedő komp segíti a közlekedést, így a Tisza túlszárnyáról is könnyen megközelíthető településünk. Tiszacsege kiépített gátja rendkívül korszerű, a tiszai áradás szempontjából hatékony, mindamellett a legjobb kerékpártúra-útvonalak egyike is. A gáton egészen Tiszafüreden át Abádszalóig burkolt úton történik a közlekedés. A tiszai élővilág és a természet közelsége itt kézzel tapintható.

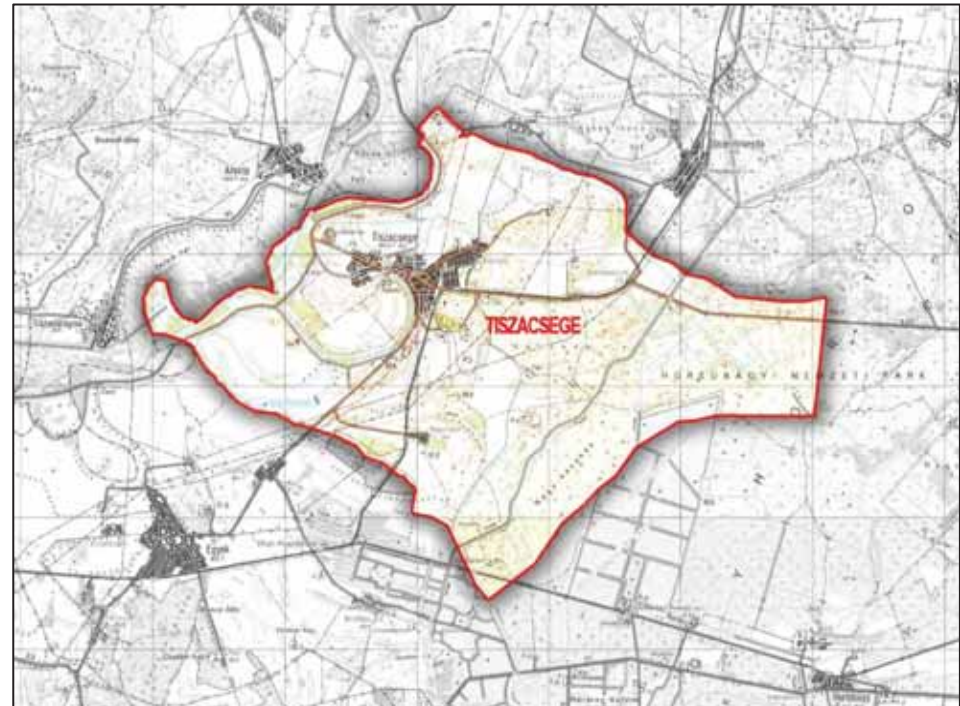
A mindenki által ismert Csegei Halászcseré is hosszú múltra tekint vissza, a legjobb minőségű ételekkel. A Tisza-part gondozott, ápolt, padokkal, fa asztalokkal és kikötővel rendelkező területe a 454-es folyamkilométernél helyezkedik el. A parton csodálatos házakat és nyaralókat építettek a tulajdonosok, ahol nyáron megtelik a Tisza-mente emberekkel.

Nyáron a tiszavirágzás, ősszel és tavasszal a Tisza és az évszakok színei csodálatos látványt nyújtanak a kedves látogatóknak. A Tisza-menti szellő és élővilág elhozza azt az illatot, amelyet a nagy városokban sosem éreznénk.

A Kézikönyv bepillantást enged városunk településrészeibe, valamint jó példákon keresztül bemutatja azokat a lehetőségeket, amelyek alkalmazásával valódi védelmet kaphatnak a településünk épített- és természeti környezeti elemei.

A képviselő-testület nevében is tisztelettel:

Szilágyi Sándor polgármester

01. BEVEZETÉS

Környezetünk használatát tudatosan meg kell terveznünk mind települési, mind egyéni szinten ahhoz, hogy az élhető és egyúttal esztétikus is legyen. A tervezés során különös figyelmet kell szentelnünk annak, hogy az egyéni és a települési szintek harmóniája egyaránt biztosított maradjon. A városunk lehetőséget kapott településképi arculati kézikönyv elkészítésére. Ebben a dokumentumban közösen kell meghatároznunk egy olyan fejlesztési irányt, amely elősegítheti az épített környezetünk minőségi formálását és egyben növelheti a komfortérzetünket is. Balmazújvárosban a meglévő településszerkezet (utcák, parkok, stb.), a műszaki infrastruktúra elemeinek térbeli elrendezése, továbbá a táji elemek rendezett összhangja tisztán felismerhető, ennek megtartása, illetve fejlesztése érdekében nem szabad a város fejlődését spontán folyamatokra bízni.

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével, valamint az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, amely nemcsak valódi büszkeséggel töltheti el, hanem még a település képéhez is illeszkedik, sőt azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem kötelező jellegűek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, éppen ellenkezőleg a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. A város karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, azaz a valódi szabadság megismertetése. E kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, inkább nyitott, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogyan a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbródik. Következésképpen, ha egy újabb szép ház születik Balmazújvárosban, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, ezáltal büszke lehet rá építtetője, tervezője, kivitelezője, s nem utolsósorban a település egésze. Egy lakóház elválaszthatatlan szerves kapcsolatban áll környezetével, úgy a szomszéd épületekkel, mint a település egészével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással.

HOGYAN HASZNÁLJUK A KÉZIKÖNYVET?

Amennyiben a településről csak helyi jellegű információk szükségesek, úgy a kézikönyv 2. és 3. fejezetében találhatunk képekkel színesített részletes leírásokat.

Azonban, ha kialakult elképzelésünk van arról, hogy mit szeretnénk építeni és hová, úgy keressük ki a 4. fejezetben található térképen, hogy az érintett terület milyen (központi településrész, lakó funkciójú településrész, külterület és egyéb terület, stb.) településrészen található. A területek beazonosítását színekódok segítik mind a térképnél, mind a fejezetek főcímeinél.

A területek „általános” bemutatását a 4. fejezetben, míg a hozzá kapcsolódó településképi ajánlásokat az 5. fejezetben a színekód alapján találhatjuk meg. Az 5. fejezetben minden településrészhez kapcsolódnak települési jó példák. Ötlet-„merítésnek” a 6. fejezetben találhatunk még épületekre, építészeti részletekre, kerítésekre és kertekre is jó példákat.

A kézikönyvet úgy állítottuk össze, hogy az abban foglalt ajánlások nem gátolják meg a modern építészeti törekvéseket.

Országos szintű jogszabály által védett területen az abban foglaltakat is figyelembe kell venni.

02. TISZACSEGE BEMUTATÁSA

általános településkép, településkarakter

A település fekvése, természeti értékei

Tiszacsege a „Hortobágyi Tiszamente” központi fekvésű települése. A 3315-ös úton – Egyeken keresztülhaladva – 18 km távolságra csatlakozik a 33-as főúthoz, északi irányban pedig ugyanezen az úton – Polgárnál – a 35-ös közúthoz kapcsolódik. A 29 km-re fekvő Balmazújvároson keresztül, a 3316-os útról a 33-as útra térve lehet a 60 km-re fekvő megyeszékhelyet elérni. A 3307-es úton – a Tiszacsege-Ároktő között közlekedő komppal – a szomszédos Borsod-Abaúj-Zemplén megyei településekkel lehet kapcsolatot teremteni.

Tiszacsege belterülete és külterületének nyugati része tájféldrajzilag a Közép-tiszai ártérhez tartozó Borsodi-ártéren fekszik, a külterület keleti része már a Hortobágyhoz tartozik. Domborzatát tekintve a terület ártéri szintű tökéletes síkság, egyenletes felszínű, csekély szintkülönbségek jellemzik. A domborzatot csak néhány kunhalom „színesíti”.

Külterületének nyugati részén a Tisza, keleti részén a Tiszából leágazó Nyugati- főcsatorna folyik, középső részén pedig az Árkus-ér. Mellettük még számos mesterséges csatorna található. A Tisza holtága a Holt-Tisza és a Morotva.

A sziki legelők értékes állat- és növényvilágának megőrzésére alakult 1973.január 1-jén az ország első nemzeti parkja, a Hortobágyi Nemzeti Park. A park 1999 óta az UNESCO egyik magyarországi világörökség helyszíne. A település külterületének dél-keleti oldala e nemzeti park része. A város mindenkori vezetését, lakóközösségét egyaránt büszkeséggel tölti el a védett területek megléte, gondozása. Ez utóbbinál elsődleges szempontnak tekintik a táj ökológiai egységességének megőrzését a jelen és a jövő generációi számára.

A település története

Az Árpád-kori települést 1248-ban említik először, amikor is IV. Béla király az egri püspökségnek adományozta. Földrajzi fekvésénél fogva a Tisza bal partján fontos átkelőhely, melynek birtoklása kereskedelmi és katonai szempontok miatt is jelentős volt. Neve a „Csege” honfoglalás-kori magas tisztséget betöltő személynévből alakult ki. A Tiszántúlról a nyugatra irányuló marhakereskedelem főútvonala itt haladt át. 1478-tól a debreceni mészáros céh is ezt az útvonalat használta. XVIII. századtól a falu földesura a Vay család. Abban az időszakban jelentős betelepedés történt. A város legrégebbi kőépülete a barokk külsejű református templom, amely egy középkori gótikus épület maradványait rejtje magába. A városban található az 1833-ban épült „Zsellérház”, amely 1962-óta, mint múzeum fogadja a látogatókat, benne a XIX. századi Csege lakóinak életkörülményeit bemutató kiállítással. A Hortobágyi Nemzeti Park északnyugati kapujában fekvő településnek ma közel 4700 fő lakosa van. Az 1972-ben feltárt 80 C⁰-os termálvízre épült a három gyógymedencés strandfürdő és a csónakázó-tó. A településhez tartozó Kácsa-szigeti Holt-Tisza és környezete fokozottan védett természetvédelmi terület, értékes élővilágnak ad otthont. A várost rendszeresen közlekedő, motoros komp köti össze a Tisza túlsó partján lévő Ároktővel.

Általános településkép, településkarakter

Településkép szempontjából két fő egységet különböztetünk meg. A többségében hagyományos beépítésű és telekhasználatú településközpont területét, valamint a többségében új beépítésű, új telekosztású területeket. Mindkét területre jellemző a vegyes beépítés: Hagyományos megjelenésű régi épületek keverednek a napjainkban és közelmúltban épült épületekkel. Több alföldi település esetében a lakóházak és a gazdasági udvarok elkülönülnek egymástól, mi több, némely település esetében a kerteknek nevezett udvarok valóságos gyűrűként veszik körül a lakóházak csoportját. Ilyen szálláskertes vagy kétbeltelkes település volt Tiszacsege is.

03. ÖRÖKSÉGÜNK / MŰEMLÉKEK

A településünket az egymást követő generációk építik és fejlesztik. Minden új nemzedék „örökségül” kapja a települést az épített, természeti és táji környezetével együtt. Az új generáció élhet azzal a lehetőséggel, hogy saját igénye, ízlése szerint tovább formálja, így tehetségéhez mérten hozzátegyen. A műemlékek jogszabályok által védettek, hosszú távú szakszerű megőrzésük, fenntartásuk a közösségi identitásunk megtartásának fontos eszközei. Nemzetünk közös értékei. Tiszacsegén négy műemlék található.

I. Szálláskerti „tüzelőszól”

Rákóczi utca 38-40. Hrsz.: 827/1. Törzsszám: M 11088.

Az épület 1830-as évek táján épült. Ebben a korban, az istállókban az állatok mellett rendszerint emberek is aludtak. Az itt tartózkodó férfiak tüzeltek. Ezeknek az épületeknek általában nem volt mennyezetük és kéményük, ezért a füst az istálló légterében keringett, majd az ajtón távozott.

Az épület a település egykori szálláskerti részén kialakított, majd megosztott telken áll. Kétsejtű épület, első része „tüzelőszól”, benne pihenőpadka, tüzelőpadka, füstfogó cserény és jászol, második része kamra.

Az egykori szálláskertben, a Kurátor Hajdú-portán áll a környék utolsó megmaradt „tüzelőszól”-ja. A „tüzelőszól” mellé később épült tornácos lakóház ma a szomszédos telken áll, mivel az eredeti telket megosztották. A „tüzelőszól” közel áll a kerítéshez, mellette abrakos-takarmányos található. Az ól előtt gémeskút áll. A telket deszkakerítés övezi. Az ólhoz csatlakozva különbejáratú abrakos-takarmányos áll. Az épület falazata nagyméretű vályogból készült. Tetőszerkezete födém nélküli, ollóágasos szelemenes, csüngő szarufákkal. A tető mindkét végén kontyos, bogárhátú, kanfaros, nádazott.

II. Falumúzeum, egykori népi lakóház

Óvoda utca 28. Hrsz.: 660. Törzsszám: M 1906.

A zsellérház 1833-ban épült. Népi építészeti műemlékké 1963-ban nyilvánították. A múzeumház berendezése reprezentálja a múlt század végi paraszti élet szükséges kellékeit. Utcai oldalán kamra készült, középen konyha, míg hátul a szoba a búbos kemencével, amelyet a konyhából fűtöttek. A konyhában a szabad tűzhely felett nyitott kémény épült, agyagtapasztással hurkolt nádból. Az épület fehérre meszelt vályogfalú, kétszeres nádfedele. A zsellérház vert falból készült, alapozás nélkül. A keskeny tornácot biztosító faoszlopokkal alátámasztott tetőnáddal fedett. A fal vesszőfonatát agyaggal tapasztották. A mennyezet alig faragott gerendák közé berakott, vékony husángfára csavart, híg anyaggal mártott szalma. Az így elkészített pórfödémeket azután alulról-felülről agyaggal tapasztották, és fehérre meszelték. A szabadkéményes pitvarban és a fehérre meszelt döngöltföld padlójú szobában eredeti zsellér bútorokat és felszerelési tárgyakat használati eszközöket helyeztek el.

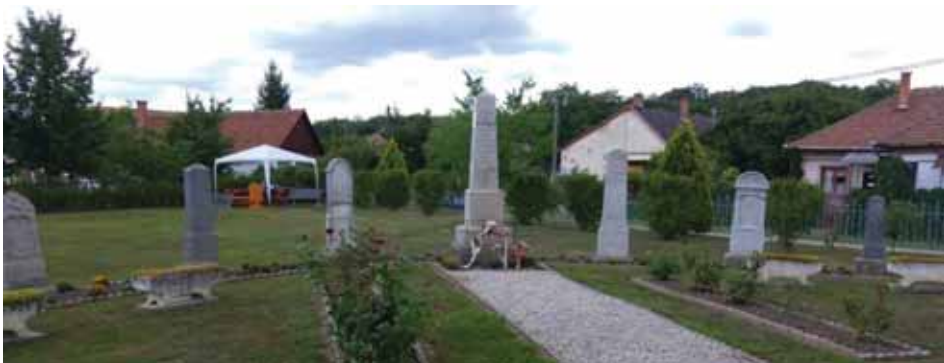

III. Református templom

Fő utca 36. Hrsz:100. Törzsszám: M 1905.

A város legrégebbi és első kőépülete. A templom építésének ideje a XIV. vagy XV. század lehet, a kor építőművészetének megfelelően, gótikus stílusban készült. Erről tanúskodik a nyolcszög három oldalról záruló, egykori támfalas szentélye és a déli oldalon két ablakának kerettöredékei. Templom jelenlegi barokkos formában történt újjáépítése 1856-ban vette kezdetét és csak 1887-ben fejeződött be.

A templomhoz tartozott a cinterem, vagyis a déli oldalon elterülő temető. A csegeiek ide temetkeztek 1787-ig. A kereszténység előtti időkből származó, itt továbbélő szokás szerint a sírokat kelet felé tájolták.

IV. Nagymajori kastély

Nagymajor, Hrsz.: 0523/2. Törzsszám: M 8891.

Külön említést érdemel a háromhajós, cseh süvegboltozattal lezárt földemű egykori istálló. Homlokzata copf stíluselemekkel kevert klasszicista stílusú.

Csege urai a XVII. század végén a Vayak voltak. A birtokot a XVIII. század végén Vay Miklós tábornok kapta szolgálataiért Mária Teréziától. Itt, a Hortobágy szélén elterülő jó vadászterületen építette föl vadászkastélyát valószínűleg a XVIII. század végén és a XIX. század elején, de bizonyosan 1783 és 1819 között. A copf stílusú, négyzetes alaprajzú, magasföldszintes, kétemeletes ház szinte toronyszerű tömegével szokatlan látvány a földszintes épületekhez szokott alföldi szemnek. Különleges elhelyezésű, mivel vélhetően egy őskori kurgán, a Patahalma magaslatára épült. Pincéje szélesebb, a fölötte szabadon maradó részt magas terasznak használták. A pince egyébként boltozott fülkéivel magtárnak készült, de egyes feltevések szerint az agarak elhelyezését szolgálta. A földszinti bejárati előcsarnok az épület közepén álló csigalépcsőhöz vezet. Földszinti helyiségei csehsüveg-boltozatosak, az emeletiek síkmennyezetesek, és egyre kisebb a belmagasságuk, mivel egyre alárendeltebb lehetett a funkciójuk is. Ez jól tükröződik a kissé zord, leegyszerűsített homlokzaton is. Elképzelhető, hogy eredetileg nagyobb (a pincével azonos méretű) és díszesebb épületet akart emelni tulajdonosa. A kastélyt a háború épségben hagyta, de később sajnos sok átalakításon ment át. Figyelemre méltó a főépülettől százötven méternyire álló lóistállója, melynek háromhajós, csehsüveg-boltozatos terét nagy műgonddal, feltűnő igényességgel alakították ki.

ÖRÖKSÉGÜNK / HELYI VÉDETTSÉG

Tiszacsege településképe és történelme szempontjából meghatározó, hagyományokat őrző építészeti és táji értékek védelme, valamint a város építészeti örökségének, arculatának a jövő nemzedékek számára való megóvása közös érdekünk. Lehetőségünk van arra, hogy a településtörténeti szempontból figyelemreméltó, kiváltképp jelentőségteljes építészeti és táji értékeket helyi védelem alá helyezzük. A település rendkívül gazdag népi lakóházakban. Ez utóbbi épületek szépsége – többek között – az épületek tagoltságában, az arányaiban, a fedélformájában, a hagyományos anyaghasználatban, a meszelt falakban, a tornácoszlopok ritmusában, a külső díszítőelemekben rejlik. Városunk büszke ezen értékekre, ezért megőrzésüket fontosnak tartja.

I. Római katolikus templom

Fő út 16. Hrsz.: 29.

A templom előtti kereszt, a város első 1332-ből ismert papjának Dömötörnek állít emléket. A katolikus templom alapkövét 1939-ben rakták le. Venczel Ede egri prépost cannonok 50.000 pengős adományából épült a templom, Hevesy Sándor főépítész tervei alapján. 1941. október 12-én a Magyarok Nagyasszonyára szentelték fel.

A barokkos stílusban épült templomot belül freskók díszítik. Az oltárkép Czene Barna festőművész alkotása. A szentélyben lévő 2 falikép a születés és a feltámadás Klaufár János pap-festő, a kereszthajó két képe pedig a temetés és az utolsó ítélet Károlyi András műve. A keresztkútnál Jézus megkeresztelkedése és az ablak alatt lévő képek is Némethy Béla művei.

A harangok 1949-ben lettek elhelyezve a hívek adakozásából. Az új liturgikus teret 1970-ben alakították ki.

A templomot 2012-ben újítták fel, a héjazat ki lett cserélve, a templombelső ki lett festve, a templom körül park, mozgáskorlátozott feljáró, illetve két parkolóhely lett kialakítva.

Helyi védett épület.

II. Uradalmi kastély

Lehel utca 89. Hrsz.: 1663.

A volt uradalmi kastély a település kismajor nevezetű részén található.

A ma is ismert kismajort első ízben a XVIII. század elején kezdték el így nevezni. A XIX. század végére öt majorközpont alakult ki: Nagymajor, ami közigazgatásilag jelenleg is Tiszacsege része, azonban elhelyezkedéséből adódóan külön településnek tekintik sokan. A Kismajor a következő, melyet ma is így, egykori nevén neveznek a helyiek. 1945-ben a földosztás után a kismajor és a Nagymajor kivételével azonban ezeket az urasági tanyaközpontokat lebontották. A Kismajor egybeolvadt a településsel, Nagymajor pedig különálló települést alkot.

A dombon álló hosszú, egyszerű tömegű épületet szecesszióba hajló ablakkeretezéseiből ítélve a század elején emelhették, de azóta sajnos sok apró átalakítást szenvedett el.

Az épületben óvoda és általános iskola működött.

Jelenleg az épület felújításra szorul, falai felvizesedtek.

Helyi védelemre javasolt épület.

III. Halászcserda

Tiszavirág utca 2. Hrsz.:6020.

A Halászcserda az 1900-as évek elején épült jelenlegi helyén a Tisza-parton. Az egykori földesúr látott nagy fantáziát a komppal átkelő és arra várakozó emberek megvendégelésében. A Tiszán ténykedő halászból vásárolt állandóan friss halakból készített ételeknek nagyon hamar híre ment és gyorsan sikert arattak. Elterjedt a csárda vendégszerető kiszolgálásának a híre is. Mindezek után már nem csak a komp miatt odaérkezők jártak a csárdába, hanem más vidékekről is ideutaztak az ételeket megízlelni és a finom ételek után egy jót sétálni a Tisza partján. A csárda egykori gazdája olyan nagy szeretettel és tisztelettel fogadta az ide érkező fáradt, éhes, vagy egyszerűen csak egy kicsit kikapcsolódni vágyó vendégeket, hogy az új vagy a visszajáró vendégek teljesen otthon érezhették magukat.

A csárdának 2008 óta új tulajdonosa, üzemeltetője van, felújításra került a belső tér, a terasz és a panzió. 2008 óta folyamatosan minden évben, július első hétvégéjén megrendezésre kerül a Halászlé Fesztivál. 2013 szeptemberének első hétvégéjén pedig első alkalommal tartották a Harcsapaprikás Főző Fesztivált, aminek szintén hagyományteremtő célja van. A Halászcserda egész évben nyitva tart. Helyi védelemre javasolt épület.

IV. Népi lakóház

Fő út 56. Hrsz.: 624.

A város népi építészetére általában a kunsági típus és a felső-tiszai előltornácos szerkezet a jellemző. A XIX. század végétől terjedtek el a faluban a „kőoszlopos”, ámbitusos (egyik oldalán nyitott tornácos) új stílusú házak. A deszkaoromzaton, a szellőzőlyuk fölött pávafark díszítést alkalmaztak. A vályogfalas, cserépfedéses ház építési ideje ismeretlen. Tiszacsege építészeti öröksége gazdag, szépek a körtornácos, kőlábas házai. Az épület jó példája az elől tornácos háromosztatú, lakóháznak, utcai homlokzatán deszkaorom díszített padlásablakkal.

Helyi védelemre javasolt épület.

V. Népi lakóház

Fő út 84. Hrsz.: 524/1.

Az épület jó példája – a két oldalról, az oldal- és oromtornác egyesítéséből kialakult - homloktornácos lakóháznak.

Az épület fedése és deszkaoromzata nem eredeti. Az épület felújítása javasolt. A felújítás során az épületet az eredetihez hasonló állapotban szükséges visszaállítani.

Helyi védelemre javasolt épület.

VI. Népi lakóház

Fő út 86. Hrsz.: 523.

Az épület a tornácos népi lakóház példája. Az épület érdekessége, hogy az előkertes beépítés ellenére az utca felé néző tornácvég - belátás védelem érdekében - apácaráccsal került lezárásra.

Az utcai épület és a melléképület közé nem építészeti egységet képezve került beépítése gépjármű tároló.

Az épület településképhez illően felújításra került.

Helyi védelemre javasolt épület.

VII. Népi lakóház

Vécsei utca 23. Hrsz.: 457.

Az épület klasszikus elől tornácos parasztház, mely előkert nélkül került közvetlenül az utcavonalra építésre. Ezért a homloktornác deszkakerítéssel lezárásra került. Az épület oromdeszkázata felújított, de sajnos díszítés nélkül került visszaállításra. Az épülethez csatlakozó vaskerítés és parabolaantenna stílusidegen.

Helyi védelemre javasolt épület.

VIII. Népi lakóház

Kossuth utca 13. Hrsz.: 606.

Az épület a tornácos népi lakóépület példája. Előkeres telepítésű, cserépfedéses épület. Deszka oromzata díszített felső része - a ház elején a homlokzat felső harmadáig, néhol közepéig előre lejtő tetősíkot képeztek ki az első szarufapár módosításával - csonkakonttyal kialakított. Helyi védelemre javasolt épület.

IX. Népi lakóház

Kossuth utca 23. Hrsz.: 556.

Az épület a tornácos népi lakóépület példája. Előkeres telepítésű, cserépfedéses épület. Érdekessége, hogy teljesen hiányzik az oromzat. Helyette teljes konttyal alakították ki a tetőt. Helyi védelemre javasolt épület.

X. Népi lakóház

Kossuth utca 36. Hrsz.: 161.

Az épület szépen helyreállított példája a tiszacsegei homloktornácos, oromfalas, előkerttel épített népi lakóházaknak. Az épület stílusához illeszkedik a kerítése, az udvaron található gémeskút és a kerti építmény is.

Helyi védelemre javasolt épület.

XI. Népi lakóház

Zátony VI utca 4. Hrsz.: 2691.

Az épület szépen helyreállított példája a tiszacsegei homloktornácos, oromfalas és előkert nélküli népi lakóházaknak. Az épület környezete és kerítése illeszkedik az épület stílusához.

Helyi védelemre javasolt épület.

XII. Népi lakóház

Rákóczi utca 34. Hrsz: 837.

Az épület jó példája a tiszacsegei homloktornácos, oromfalas és előkert nélküli népi lakóházaknak. Különösen értékké teszi a „Tüzelősol” nevű műemlék közelsége.

Az épület felújítása szükséges.

Helyi védelemre javasolt épület.

XIII. Népi lakóház

Rákóczi utca 33. Hrsz.: 842/1.

Az épület előkerttel telepített tornácos teljesen kontyolt cserépfedésű, vályogtéglából épült lakóház. Különösen értékké teszi a "Tüzelősol" nevű műemlék közelsége.

Az épület felújítása szükséges.

Helyi védelemre javasolt épület.

XIV. Népi lakóház

Rákóczi utca 28. Hrsz.: 830.

Az épület előkerttel telepített homloktornácos, vakolt oromfalas, cserépfedésű, vályogtéglából épült lakóház. Különösen értékessé teszi a "Tüzelősól" nevű műemlék közelsége.

Az épület felújításra szorul.

Helyi védelemre javasolt épület.

XV. Népi lakóház

Kossuth utca 11. Hrsz.: 607.

Az épület a tornácos népi lakóépület példája. Előkertes telepítésű, cserépfedéses épület. Oromzata rombuszfalával borított, amely elbontandó. Oromzata csonkakonttyal kialakított.

A szomszédos Kossuth utca 13. szám alatti épülettel együtt közös portát alkothatna. Jól kihasználható lenne az épületegyüttes - a polgármesteri hivatal közelségéből adódóan is - turisztikai szálláshelyként.

Helyi védelemre javasolt épület.

Javasolt települési skanzen területe

Rákóczi utca

A Rákóczi utca különleges településszerkezeti elemként kialakult három utca kiindulópontjaként működő teresedés jó lehetőséget biztosítana arra, hogy a település népi építészeti értékeit (lakóházait) a meglévő, működő településen belül skanzenszerűen valós helyén mutatná be. A skanzen központja a Rákóczi utca 34. sz. (hrsz.:837.) alatt található helyi védett épület és telke lehetne, ahol a látogatófogadás feltételei megteremthetők.

„Csillagpontoszerűen” erre a telekre felfűzhető lenne a hagyományosan kialakított utcakép mellett a szomszédban található "Tüzelősol", mint műemlék és a telkén lévő nem védett épületek. Ehhez kapcsolódni tudna a Rákóczi utca 33. sz. (hrsz.: 842/1.) és Rákóczi utca 28. sz. (hrsz.: 830.) alatti helyi védett épületek és azok telkei.

Felhasználható lenne a skanzen részére a Rákóczi utca 31. sz. (hrsz.:841.) alatti ingatlan is. Az élő településszerkezetben bemutatott skanzen a megyében egyedülálló népi építészeti attrakció lehetne. Helyi területi védelemre javasolt.

- 1. Műemlék épület.
- 2. Helyi védettségű épületek, skanzen központja
- Nem védett épületek, amelyek részei lehetnek a skanzennek.

ÖRÖKSÉGÜNK / HELYTÖRTÉNETI ÉRTÉKEK

I. Világháborús emlékmű

Az első világháború harcterein 118 csegei katona halt hősi halált. A közadakozásból 1924-ben felállított szobor, a Református templom kertjében található „Gránátos katona” az elesett hősöknek állít emléket. A szobor talapzatán a „Pro Patria” felirat és az elesettek névsora olvasható. A szobor alkotója Debreceni Tibor jeles szobrászművész.

II. Világháborús emlékmű

A felállított emlékmű két Mózes-táblájára többnyire már csak az emlékezet alapján lehetett a hősi halottak neveit felvésni. A második világháború harcterein a csegei elesettek valószínűleg nem teljes száma 103 fő.

Millecentenáriumi park

A Millecentenáriumi Park a Honfoglalás 1100. évfordulója alkalmából 1996-ban létesült. Itt állította fel az önkormányzat a honfoglalásra emlékeztető 2,5 méter tölgyfából készült emlékoszlopot. Az oszlopfőjén a magyarok ősvallásának stilizált jelképe a sámándob látható. A fafaragásminták a hortobágyi pásztorművészet ősi elemeit foglalják magukba.

Az emlékoszlopot és a két karoslócát Törő György népi fafaragó, a népművészet mestere készítette.

Halomsíros Temetők

A régi korokból megmaradt régészeti lelőhelyek híven mesélnek az adott kor szokásairól, kultúrájáról. A maradványok a szakértőknek tudományos kutatásokon keresztül - többek között - az egykori élet mindennapjait ismertetik. A város lakosai számára fontos, hogy a jelen- és az utókor számára mind teljesebben őrződjön meg a település múltja. Emiatt is kitüntetett jelentőséggel bír a halomsíros temetők megóvása.

Tiszacsege közigazgatási területén 41 db nyilvántartott régészeti lelőhely található.

A III-IV. századra datálható halomsíros temetők Tiszacsege múltjának kiemelkedő része. A Mélyföldes-halom, a Hármaskécsés-halom, a Kacsó-halom, a Varga-halom, a Széles-halom, az Orsolya-halom, a Deák-halom, a Kettős-halom, a Patahalma, Az Ócsa-halom, a Kecskés-halom, a Bonca-halom, a Filagóriás-halom, a Hármaskécsés, a dél kis kurgán és a Sólyom-halom néven nyilvántartott kurgánok Tiszacsege tájképi jelentőséggel is bíró emlékei. A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 11. §-a alapján a településen nyilvántartott régészeti lelőhelyek általános régészeti védelem alatt állnak.

A térképen a település kunhalmainak elhelyezkedése látható (a háromszöggel jelölt helyeken).

ÖRÖKSÉGÜNK / TÁJI- ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Világörökségi Terület

A Hortobágyi Nemzeti Park hazánk első nemzeti parkja, melyet 1973. január 1-jén hozott létre az Országos Természetvédelmi Hivatal. Területe 82000 hektár. 1999. november 30-án Marrákesben, az UNESCO Világörökség Bizottságának ülésén vették fel a Hortobágyi Nemzeti Park egész területét a Világ Kulturális és Természeti Örökségének listájára.

Tiszacsege külterületének keleti részét egyaránt érinti a világörökség területe, a világörökségi védőzóna, valamint a kultúrtáj is.

Tisza folyó és Tisza-part

„Tud szelíden, békésen haladni, de tud hőskitörésben ellenállhatatlan erővel küzdeni. Szeretjük e folyót vadságában, féktelen erejében, de még jobban tudjuk szeretni, ha valamennyi értékét javunkra tudjuk fordítani.” Városunk a Tisza-part mentén helyezkedik el, amely számos lehetőséget kínál az idelátogatóknak, illetve az itt élőknek egyaránt. Mára a kikapcsolódási lehetőségek színterévé vált. A folyón, egész évben közlekedő komp segíti a közlekedést, így a Tisza túlsópartjáról is könnyen megközelíthető Tiszacsege. „A település legnagyobb vonzereje a határában hömpölygő folyó, mely egész nyáron vonzza a vízitúrázókat. A kikötőből induló sétahajóról a csodálatos vízi és vízparti világot ismerhetik meg a kirándulók. Számos, jó eredménnyel kecsegtető horgász hely is található a part mentén. A túrázni, kerékpározni vágyók a Tisza mente és a Hortobágy gazdag természeti csodáiból, értékeiből részesülnek.” Tiszacsegén kiépített gát található, mely a tiszai áradáskor védelmet nyújt a település számára. A mindenki által ismert Csegei Halászcsernye is hosszú múltra tekint vissza híres ételével. A tiszacsegei Tisza-part komp- és hajókikötővel rendelkezik. A Tisza-part területe szépen gondozott - padokkal, fa asztalokkal ellátott - így családi programokra és pihenésre is alkalmas. A vízpart melletti üdülő övezetben rengeteg lábakon álló üdülőház épült, mely egész évben várja tulajdonosait, látogatóit.

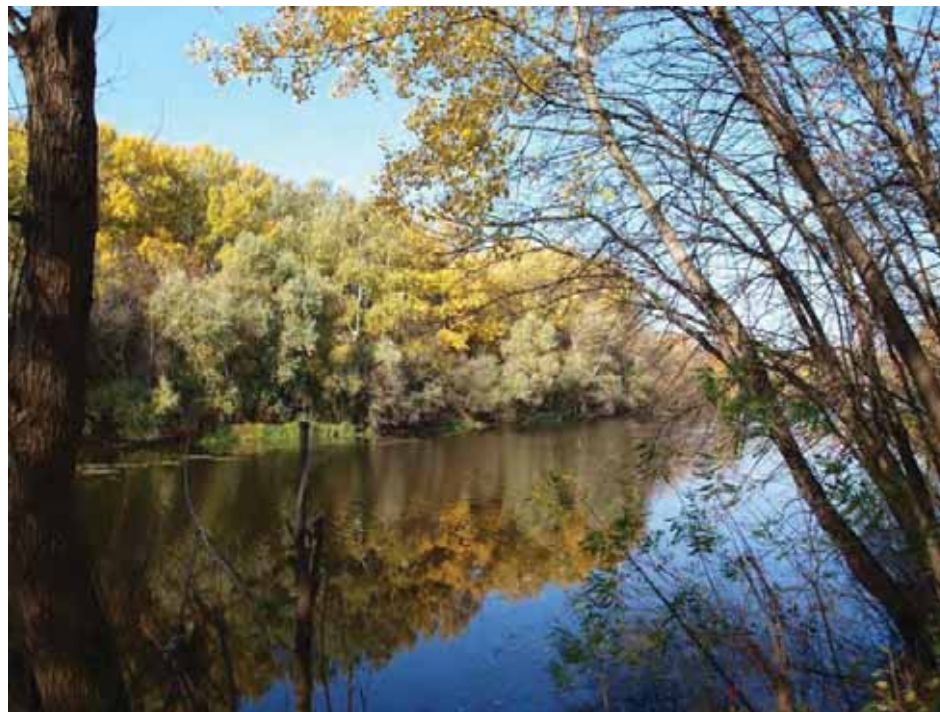
Nyugati-főcsatorna

A Nyugati-főcsatorna egy 70 kilométer hosszú öntözőcsatorna a Nagykunság területén. 1965. december 30-án nyitották meg; közkedvelt horgászhely. Tiszavasvárinál ágazik ki a Keleti-főcsatornából, és Újszentmargitánál csatlakozik a Halastói-tápcsatornához. Halastavak vízellátását és szántóföldek öntözését teszi lehetővé, továbbá elvezeti a környező települések belvizeit.

Holt-Tisza (Miskafoki holtág)

Az egykori Tisza meder, a szabályozás után nyerte el mai alakját. Kiemelkedő tájképi értékeinek, igen gazdag és különleges növény- és állatvilágának megóvása érdekében 1972 óta országos természeti védelem alatt áll, a Hortobágyi Nemzeti Park része. A terület kitűnő horgászhely.

04. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

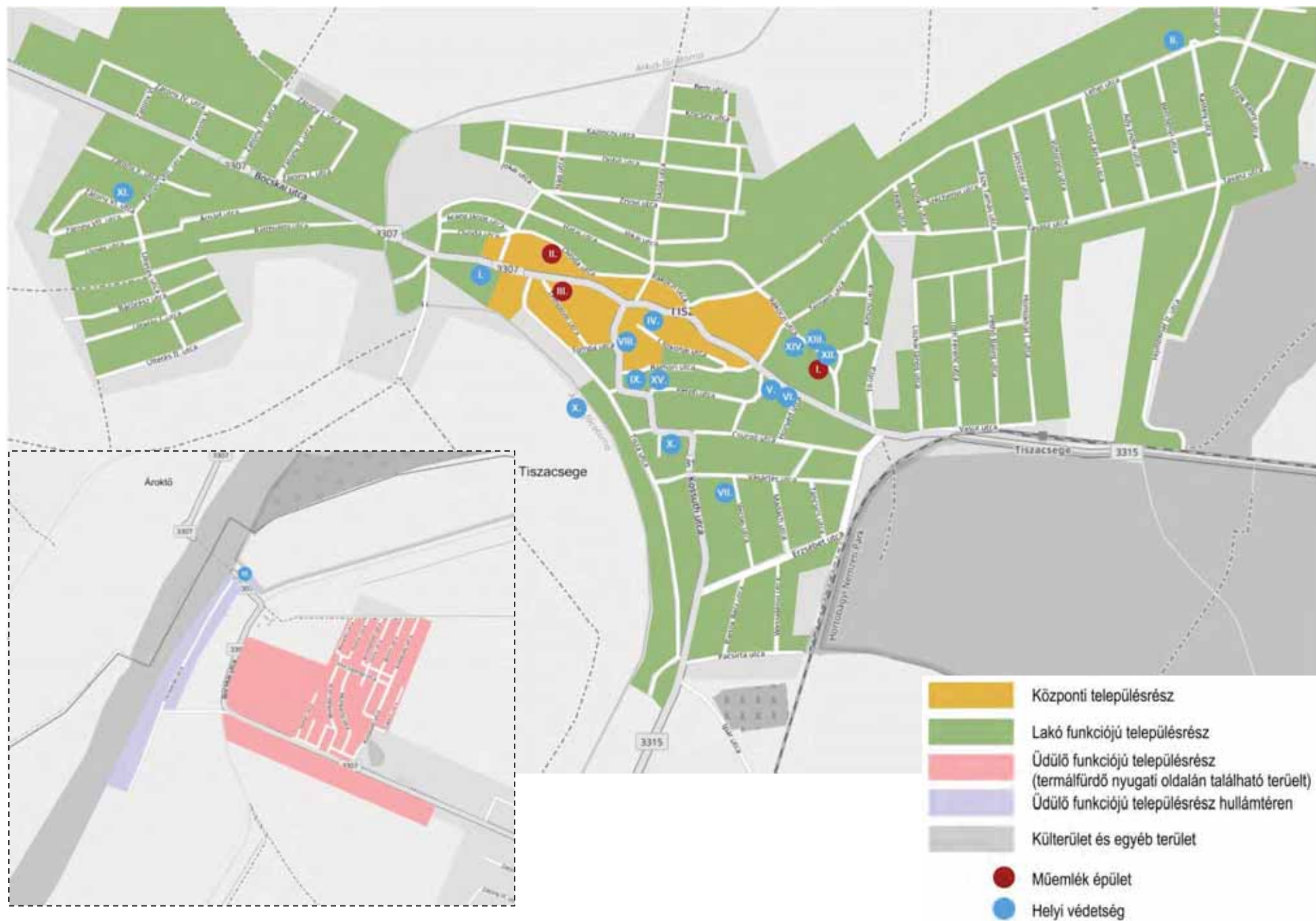
Településrészek

Településképi szempontjából több fő egységet különböztetünk meg. A többségében hagyományos beépítésű és telekhasználatú településközpont területét, a többségében új beépítésű, új telekosztású területeket. Mindkét terület lakóterület.

Elkülöníthető a településközpont közintézményekkel beépített része. Külön jelenik meg az üdülőövezet, mely két fő részre tagolható: a „hullámtérben” lévő Tisza-parti és a város felé eső, termálfürdő melletti területre.

Az építészeti karakterek tekintetében területi lehatárolásra került: a központi településrész, a lakó funkciójú településrész, az üdülő funkciójú településrész (termálfürdő nyugati oldalán található üdülőterület), az üdülő funkciójú településrész hullámtéren, valamint a külterület és egyéb terület.

KÖZPONTI TELEPÜLÉSRÉSZ

A település központja a Fő utca két oldalán helyezkedik el 1-2 telektömb mélységben. Ezen a területen vegyesen találhatóak lakó- és középületek, melyek között vannak igazgatási, kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó, oktatási, egészségügyi és egyházi funkciójú épületek.

Beépítési mód hézagosan zárt sorú vagy oldalhatáron álló. Ritkán található szabadon álló épület.

Az épületek kevés kivételtől eltekintve az utcavonalon előkert nélkül kerülnek elhelyezésre.

A központi településrészen található épületeknél a kontyolt tetőforma, 35-45 fok közötti tetőhajlásszög a jellemző.

A községi épületek magasabbak a lakó funkciójú településrész épületeitől. Itt találhatóak kettő vagy több szintes épületek is.

A beépítéseket zöldterületek szakítják meg.

A helyi községi épületek megközelítése kényelmes, biztonságos, a terület vízelvezetése és a parkolók száma megfelelő.

LAKÓ FUNKCIÓJÚ TELEPÜLÉSRÉSZ

A város lakóterületeinek kialakítása magán hordozza a kialakulás időszakának sajátosságait.

Az épületállományban is megfigyelhető a kialakítás időszakának különbsége.

A történelmi mag a Fő utcától délre és északra eső településrész szabálytalan utcáival, fésűs beépítésével, szabálytalan telekosztásával régebbi, még falusias hangulatot áraszt.

A régi telkeken többnyire egyszintes, utcára merőleges gerincű, magas tetős épületek 35-45 fok közötti tetőhajlásszöggel épültek.

A közterület szélességi mérete megfelelő, megoldott a gyalogos- és gépjárműforgalom térbeli szétválasztása, valamint a felszíni vizek elvezetése is.

Az ősi település további lakóterületekkel egészült ki. Ezeknek már a négyzethálós szabályos utcaszerkezet a jellemzője.

A későbbi építésű részekben megjelent a négyzetes alaprajzú, kétszobás, általánosságban 100 négyzetméter körüli alapterülettel tervezett, sátoztetős, családi háztípus. Ennek a stílusa szakított a hagyományos, népi építészet formavilágával, kompakt kialakítású, de nehezebben bővíthető volt. Az épületek sátoztetős kialakítása azért volt fontos, mivel a sátoztető a leggazdaságosabb megoldás egy négyzet alaprajzú épületen.

Az építési telken belüli épület-elhelyezés szabadon álló jelleget imitál, ám az valójában oldalhatáron álló beépítés. A kerítés átláthatóságát, egyes részekben, kísérő növényzet telepítésével csökkentették.

A közterület szélességi mérete itt is megfelelő, megoldott a gyalogos- és gépjárműforgalom térbeli szétválasztása, valamint a felszíni vizek elvezetése is.

KÜLTERÜLET ÉS EGYÉB TERÜLET

Tiszacsege külterülete jelentős nagyságú, ezért jól megférnek egymás mellett a nagyüzemi állattartás-, növénytermesztés épületei, a turisztikai, idegenforgalmi funkciójú területek, az üdülőterületek, horgászhelyek, s nem utolsósorban a védett természeti értékek.

A mezőgazdasági üzemi területek egyenletesen szétszóródva találhatók a település területén. A telepek kialakítása az ott alkalmazott termelési technológiákhoz alkalmazkodik. Az állattartás számára itt kedvezőek a feltételek (rétek, legelők, kaszálók). Ám azokon a telephelyeken, amelyek a Hortobágyi Nemzeti Park területén találhatók, szigorú tájvédelmi előírásoknak kell megfelelniük az állattartóknak.

A település ipari gazdasági telephelyei a település déli részén koncentráltan helyezkednek el. Ez 3-4 db üzemet jelent.

A település kihasználja Debrecen és Balmazújváros közelségét, ezért több olyan funkciójú hely található, amely a kikapcsolódást, pihenést szolgálja. Megemlíthető jelentősebbek Termálfürdő, Tisza-part, Miskafoki holtág.

Termálfürdő:

Történetének kezdete 1972-ig nyúlik vissza, amikor a településen fúrásokat végeztek olaj után kutatva. Meglepetésükre az olaj helyett gőzölgő, 72 C°-os víz tört fel 1295 méter mélyről, amelyet miután szakértők megvizsgáltak és gyógyító hatását egyértelműen megállapították, 2000-ben gyógyvízzé nyilvánították.

A tiszacsegei termálfürdő 1982-ben nyitotta meg kapuit, üzemeltetése a kültéri meleg vizes és a gyermekmedencével kezdődött el. 2004-ben valósult meg a strand korszerűsítése: a meleg vizes fedett medence felépítése, A korszerűsítés másik fontos eredménye, hogy a gyermek-, és az úszómedencét vízforgató berendezéssel látták el. A fedett medence megépítése óta a strand nem csak késő tavasztól kora őszig biztosítja a vendégeknek a fürdőzési lehetőséget, hanem immár télen is igénybe vehető a szolgáltatása, gyakorlatilag egész évben várja a strandolni vágyókat.

A fürdőzőknek egy kültéri termálmedence, egy fedett meleg vizes felnőtt medence, egy gyermekmedence és egy hideg vizes úszómedence áll rendelkezésükre. A fürdő mellett található Holdfény Camping egész szezonban várja a sátorozni vágyókat. A termálstrand a megnyitása óta – a város fő turisztikai vonz ereje, a Tisza mellett – jelentősen megnövelte Tiszacsege turisztikai jelentőségét.

Miska foki holtág:

A holtág természetvédelmi terület. Kiváló horgászhely.

Bár a környék szinte összes ismerős hala megtalálható benne, mégis a csukák állnak a népszerűségi listán. Nagyon szép ártéri erdőben kialakított horgászállásokról szemlélődhetünk itt, figyelve a gázlómadarakat és persze az úszót, kapásjelzőt, mert aki egyszer megtapasztalja, azt talán végleg rabul ejti a természet egyszerű szépsége.

A település külterületének nagy része a Hortobágyi Nemzeti Park területe, mely 1999 óta az UNESCO világörökség része. A terület kiépített, látogatható részei sok érdeklődőt vonzanak a világ minden tájáról.

Itt található hazánk egyik csillagoségbolt-parkja a Hortobágyi Csillagoségbolt-park. A csillagoségbolt-park az a védett, közösségi tulajdonú vagy használatú terület, amelyet az állami, vagy a helyi köztisztviselő kezel. A parknak kiemelkedően jó minőségű és zavarásmentes éjszakai égbolttal kell rendelkeznie. Emellett még több fontos kritériumnak kell megfelelni. Például, hogy a közvilágításban ernaőzött lámpatesteket használjanak, vagy a park kezelési terve kitüntetett szerepet szánjon az égbolt védelmének, továbbá legyen lehetőség az éjszakai látogatásra. Ezek a feltételek itt, a Hortobágyi Csillagoségbolt-parkban mind teljesülnek.

A Csegei rév már a középkorban is országos jelentőségű volt, 1248-ban vámot is szedtek rajta. Már a Rákóczi-szabadságharc egyik posta útvonala is Csegénél metszette a Tiszát, majd a császári postahálózat Bécset Kolozsvárral összekötő útvonala is itt lépte át a folyót. A csegei réven természetesen a kereskedelmi forgalom is áthaladt: a vám a földesúri bevételeket növelte.

Az 1848-49-es szabadságharc során is itt vonultak át Görgey seregei, majd a Habsburgokat megsegítő cári hadak táboroztak erre. Aki ma a csegei komppal átkel a Tiszán, aligha tudja, hogy a jelenlegi rév a városnak a harmadik átkelőhelye. Az elsőt, a Nagykocsmá-parttal szemben lévő, a Tisza szabályozásakor 1856-ban szüntették meg. A XVIII. század elején például két kompot is működtettek, hogy a forgalmat le tudják bonyolítani. A szabályozás következtében a település alatti Tisza szakasz holtággá vált, ezért a szabályozás után előbb a Tisza-parti nyaralókhoz vezető út végére, majd 1909-ben a mai helyére került a rév.

A komp fedélzete 17 m x 9,5 m, ami lehetővé teszi a nagyméretű tehergépkocsik, szerelvények illetve munkagépek szállítását, terhelhetősége: 30 t, befogadó képessége: 12 db személygépkocsi, 2 db tehergépkocsi, 4 db munkagép, 225 személy.

A rév mellett csónakkikötő található.

■ ■ ÜDÜLŐ FUNKCIÓJÚ TELEPÜLÉSRSZ

Település természeti adottságai miatt két eltérő karakterű üdülő terület alakult ki.

■ Üdülő funkciójú településrész (termálfürdő nyugati oldalán található üdülőterület)

A termálfürdő nyugati oldalán lévő üdülőterület keskeny utcák mentén kialakult aprótelkes terület, jellemzően földszint plusz tetőtér szintszámú utcára merőleges gerincű 35-45 fok hajlásszögű magas tetővel fedett épületekkel.

Az előkert tekintetében a településrész egységes, azok mérete mindenütt 3 méter.

■ Üdülő funkciójú településrész hullámtéren

A másik üdülőterület a Tisza „hullámtérében” található. A terület sajátossága hogy az áradó Tisza előnti a területet, emiatt az épületek a mértékadó árvízszint fölé vannak lábakkal emelve. Ezt figyelembe véve az épületek hasonló kialakításúak, mint a termálfürdő mellett találhatóak. A Tiszára lenyúló telkek végében kikötők, stégek találhatóak. A telken az épületek változó előkert mélységgel helyezkednek el. Az eredeti beépítés valószínűleg a két telkenként azonos előkertmélység volt (üdülő területek kedvelt beépítése), de ez az évek során megváltozott.

05. AJÁNLÁSOK / KÖZPONTI TELEPÜLÉSRSZ

a településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlások: építészeti útmutató

Arra a kérdésre, mitől szép egy épület, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok - a különféle megközelítések ellenére – abban egyetértenek, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. „Szép az, ami érdek nélkül tetszik”- mondja Kant. A szépség sokféle lehet. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

Ehhez kíván segítséget nyújtani az alábbi illeszkedési szempontrendszer, mely végigvezet a központi településrészen ajánlott telepítés, magasság, tetőhajlásszög, tetőforma, homlokzatképzés, anyaghasználat, kerítés, ajtók, ablakok, közterek, közparkok, utcák kialakítási módozatain.

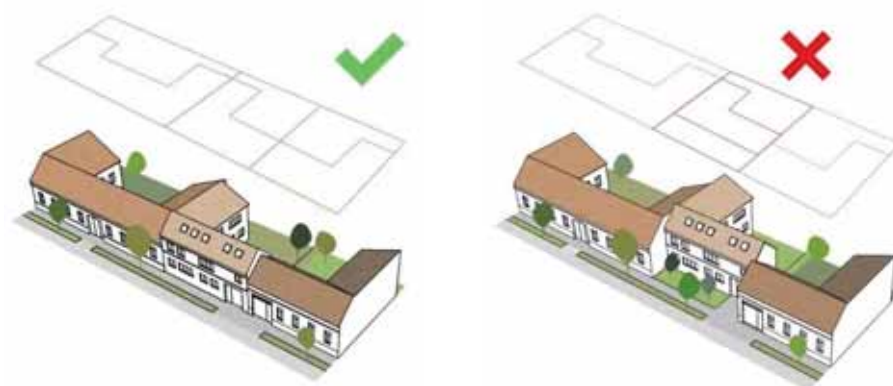
Telepítés

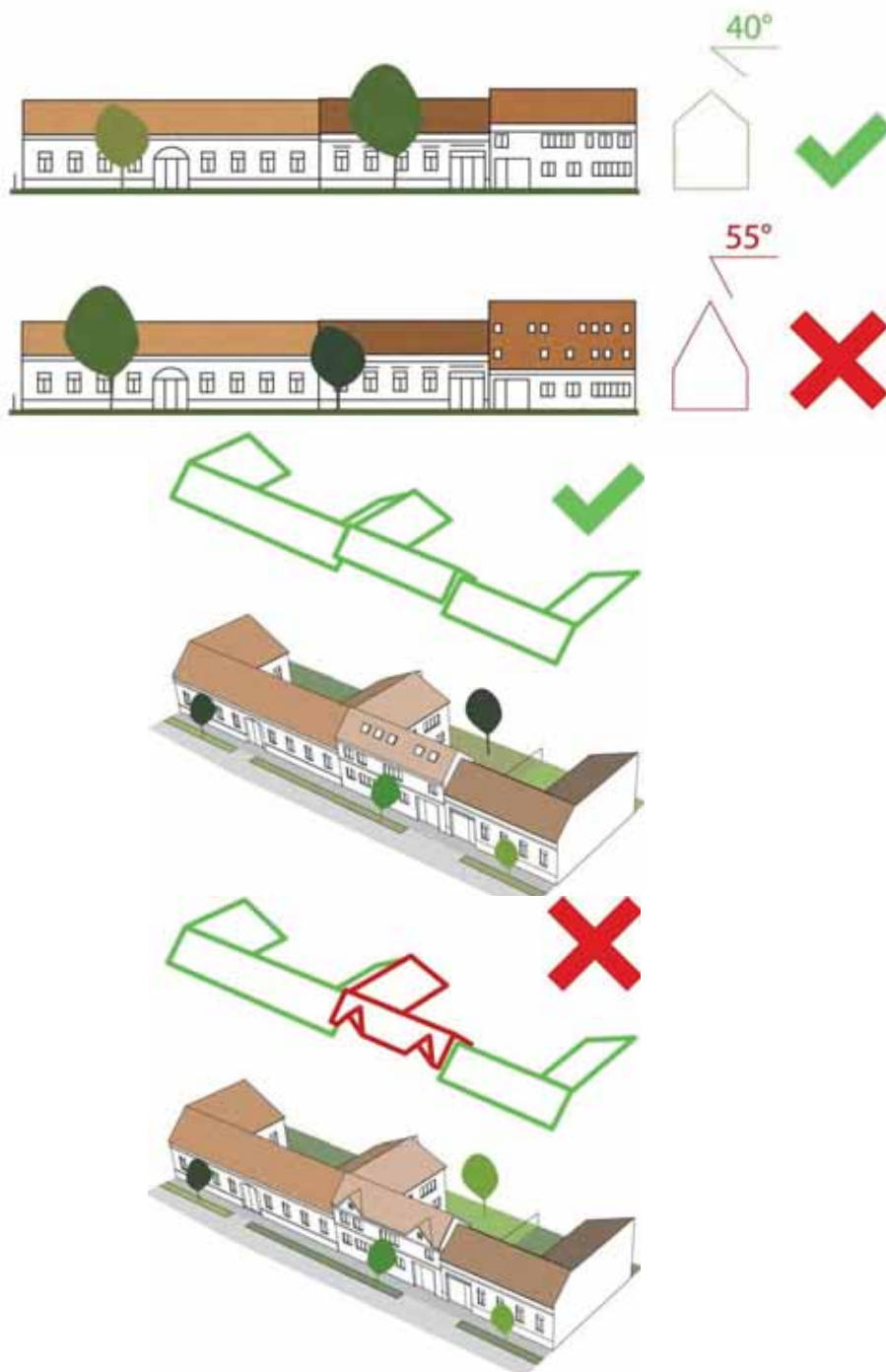
A terület építészeti karakterét jellemzően egy vagy kétszintes magas tetős épületek határozzák meg. Ezek az épületek jellemzően oldalhatáron állóan vagy hézagosan zárt sorúan kerültek telepítésre. Ez a telepítés megtartandó.

Magasság

Településrészen az épületek magassága közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetük. A túl magas házak nem illeszkednek Tiszacsege központi településrészének utcaképebe.

Tetőhajlásszög

A településrészen a házak tetőhajlásszöge közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell rendelkezniük, mint a környezetüknek. Sem a túl magas, sem a túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Tiszacsege központi településrészének utcaképebe.

Tetőforma

A településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédos épületek tetőformájának figyelembe vételével kell illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

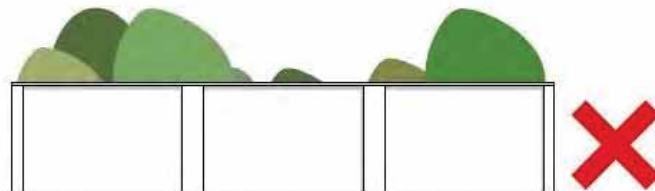
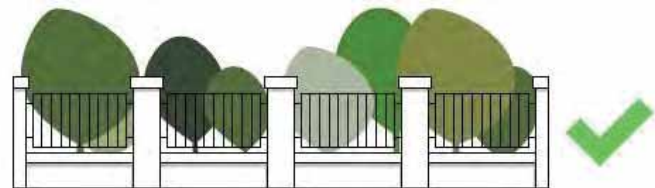
Anyaghasználat (színek)

Az épületek színvilága változatos. Emellett azonban megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés is, ami többnyire a hasonló anyag- és színhasználatban nyilvánul meg.

Elsősorban a már meglévő épületek színvilágához illeszkedő új épületek építése ajánlott.

Nem fogadható el a feltűnő és kirívó színhasználat (kék, sárga, élénk piros), valamint a rikító színű fémlemezfedés vagy burkolat. Kerülendők a tükröződő felületek.

Ezen a területen nem fogadható el az utcafronton elhelyezett szendvicspanel burkolatú épület.

Kerítés

A növényzetből készített kerítések mellett javasolt a teljesen áttört vagy az oszlopos kerítés, amelynek maximum egyharmada lábazat és kétharmada az áttört rész.

Nem javasolt a tömör kerítés használata, még hézagosan zárt sorú beépítés esetén sem.

AJÁNLÁSOK / TELEPÜLÉSI PÉLDÁK

Ajtók, ablakok

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük azt.

Az építések során előnyben részesítendő a faszerkezetű nyílászárók pácolt vagy festett felülettel.

Árnyékoló szerkezetek esetén a zsalugáterek alkalmazása előnyösen változtatja meg a településképet.

Elfogadhatóak a nagyméretű korszerű üvegszerkezetek alkalmazása.

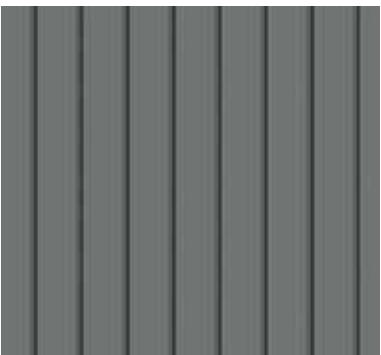

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Az épületek homlokzata többnyire vakolt kialakítású: a finomtól a durva felületi kialakításig.

Amennyiben burkolat készül az épületen akár díszítő, akár teljes felületet fedő kialakításban, úgy a hagyományos natúr téglaburkolat alkalmazása javasolt. Nem megengedhető a terméskő és az ahhoz hasonló, ragasztott kőutánezatú lapok használata. Kerülendő a homlokzatok kváderes kialakítása, továbbá a tűzfalas kialakítás.

Tetőfedő anyagként a natúr agyagcserép vagy a mattszürke fémlemezfedés ajánlott.

Közkertek, közparkok

A közösségi használatú szabadterek azok a találkozási - továbbá pihenést és kikapcsolódást biztosító - pontok, ahol a településhez, településrészhez, valamint a helyi közösséghez tartozásunkat a természethez kapcsolódva, szabadabban élhetjük meg. Mivel rendszerint hosszabban tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük fokozottan fontos.

A teresedések kialakításakor fontos előzetesen felmérni a használók várható szokásait, az itt élők számát, a használat időszakait, jellegét. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.

Tiszacsegén a közműintézmények jelentős részét a zöldterület közepén, szabadon állóan telepítették. Ezt a telepítési formát a továbbiakban is javasolt megtartani. A területeket alacsony kerítésekkel zárták le, ennek köszönhetően nemcsak önálló parkok jöttek létre, hanem az épületek közvetlen környezete is parkként funkcionál.

Utcák településképi útmutatója

A település közlekedése a város működésének egyik alapvető feltétele. Az utcák külső képét annak szélessége, burkolata, világítása, talaj alatti és feletti műszaki berendezések (közműhálózatok), járókelők számára elegendő szélességű járda, valamint a meglévő növényzet állománya határozza meg.

A központi területen lévő utcák nyugodt hangulatot sugároznak a rajtuk közlekedőknek, ezért az ott található épületek megközelítése kényelmes, biztonságos. A gépjárműforgalom számára megfelelő szélességű közút áll rendelkezésre. Autóbuszöböl és buszváró az igények szerint, optimálisan kialakított. A nagyrészt elválasztott rendszerű kerékpárút és a járda megteremtette a biztonságos közlekedés feltételeit. A meglévő közműhálózati infrastruktúra ellátja a település központi területét. A használatra alkalmas kialakítással tervezett parkolóterületek lehetővé teszik az intézmények, üzletek kényelmes megközelítését. Az út mentén létesített vízelvezető árokrendszer kialakítása funkciójának megfelelő, karbantartása biztosított. Az utak többnyire kétoldali fasorral ellátottak, amelyek továbbra is megóvandók.

A közintézmények akadálymentes, valamint kerékpárúton történő megközelítése is biztosított. A szükséges kerékpártárolók, közterületi pihenőpadok településképhez illő kialakítása megfelelő.

A központi településrész utcái jelenlegi kialakításukkal kielégítik a közlekedési rendszerrel szembeni elvárásokat, így azok a meglévő szerkezetükkel őrzendők meg.

Emellett továbbra is javasolt a közúti felfestésekről folyamatosan gondoskodni.

■ AJÁNLÁSOK/LAKÓ FUNKCIÓJÚ TELEPÜLÉSRÉSZ

Az épített környezet alakítása, formálása során olyan települési környezet létrehozása, megtartása és fejlesztése a cél, amely minden korosztály számára élhető környezeti feltételeket teremt.

Az ajánlások arra szolgálnak, hogy mindenki tisztában legyen azzal, milyen általános elveket vegyünk figyelembe lakókörnyezetünk építése, újítása, szépítése esetén. Az alábbi illeszkedési szempontrendszer - a hagyományos építészeti karakter megőrzése érdekében - végigvezet a lakó funkciójú településrészen ajánlott telepítés, magasság, tetőhajlásszög, tetőforma, homlokzatképzés, anyaghasználat, kerítés, ajtók, ablakok, kertek, kerti építmények, utcák kialakítási módozatain.

Telepítés

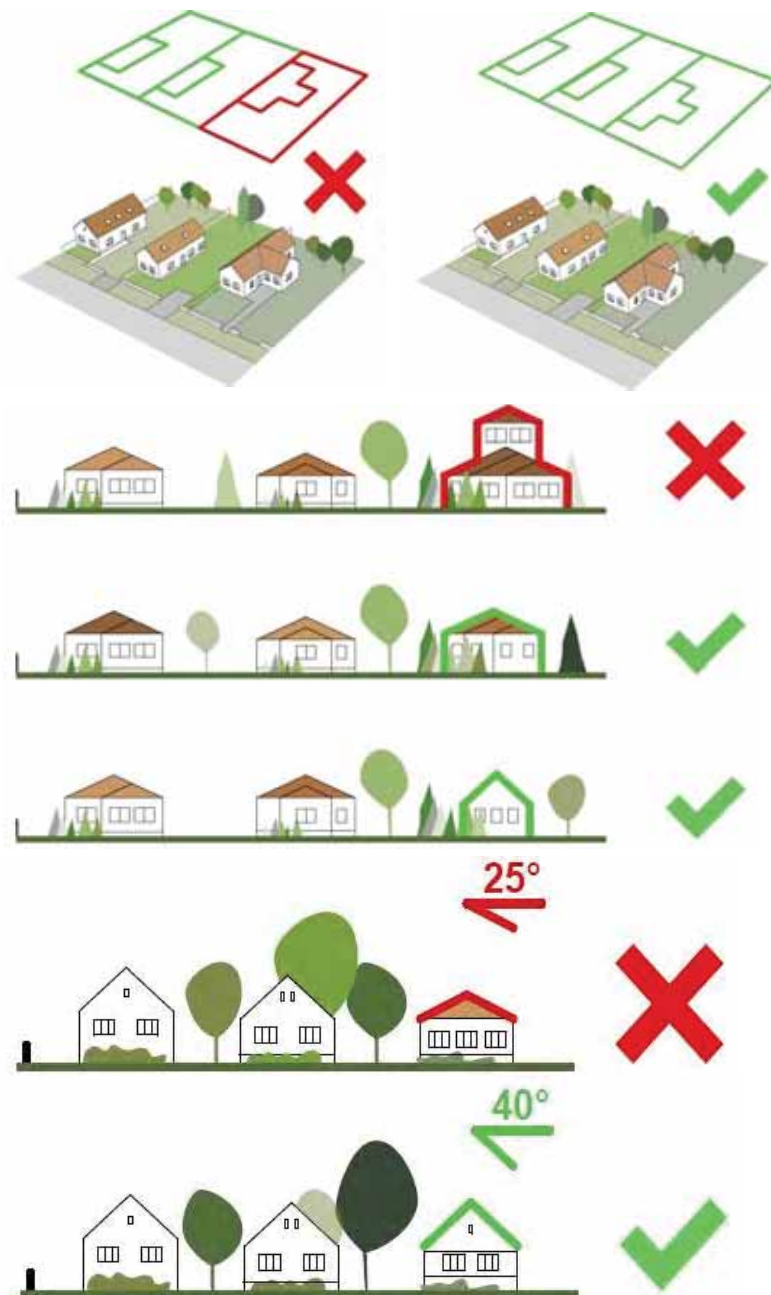
A településrészen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. A házak az utcafronttól egyenlő távolságra vannak. A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, s nagymértékben „hátrahúzott” családi ház építése nem javasolt. A családi házak a telek oldalhatárán állnak, így a ház mögött, növényzettel határolva kialakítható a védett kert. Az előkert mérete 3- 5 méter. Az újonnan épített családi házakat ugyanannyira kell visszahúzni az utca vonalától, amennyire a szomszédos házakat telepítették.

Magasság

Településrészen az épületek magassága közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetükben található. A túl magas házak nem illeszkednek Tiszacsege lakó funkciójú településrészének utcaképebe.

Tetőhajlásszög

Településrészen a háztetők hajlásszöge közel azonos. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas vagy a túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek Tiszacsege lakó funkciójú településrészének utcaképebe.

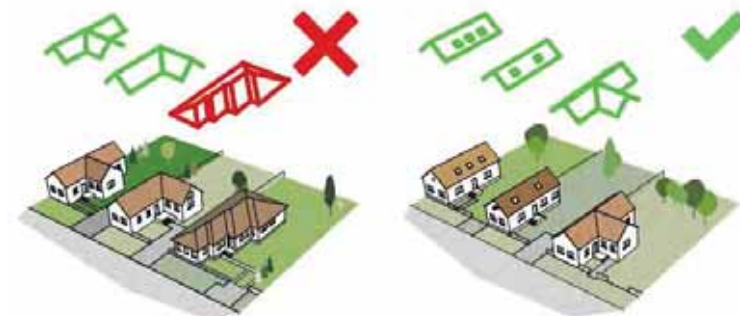
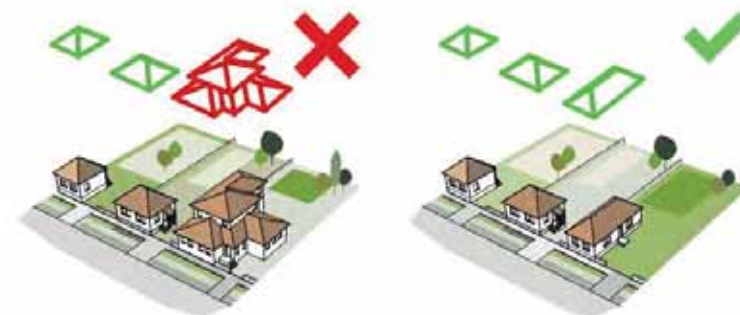

Tetőforma

A településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédok figyelembevételével kell illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédos épületekhez hasonló nyeregtetős tetőformájú.

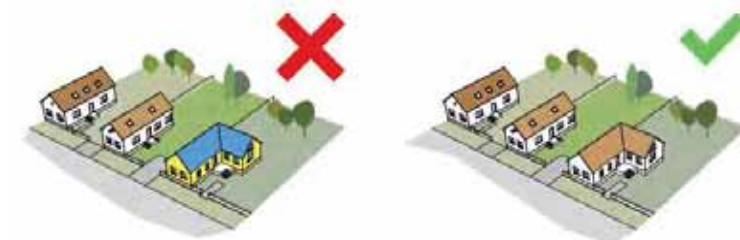
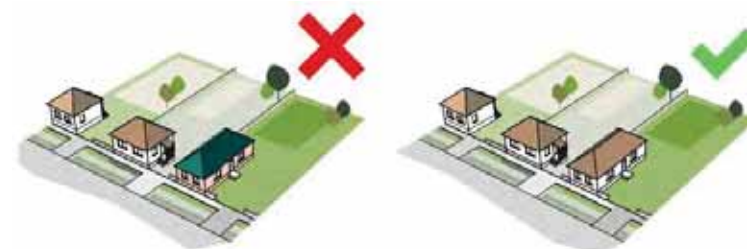
Amennyiben az építési telek körül sátoztetős épületek állnak, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédos épületekhez hasonló tömegű és tetőformájú.

Anyaghasználat (színek)

Az épületek színvilága változatos, ám megfigyelhető egy visszafogott illeszkedés, azaz hasonló anyag- és színhasználat. Ajánlott, hogy az új házak a már meglévő épületek színvilágához alkalmazkodjanak, illeszkedjenek. Nem fogadható el a feltűnő és kirívó színhasználat (kék, sárga, élénk piros), a ríkító színű fémlemezfedés és burkolat. Kerülendők továbbá a tükröződő felületek.

Nem fogadható el az utcáfronton elhelyezett szendvicspanel burkolatú épület sem.

Kerítések

A településrészen az áttört kerítések kívánatosak, a tömör és nem átlátható megoldások nem fogadhatók el.

A kerítés elhagyása nem javasolt

Teljesen áttört, pálcás kerítés

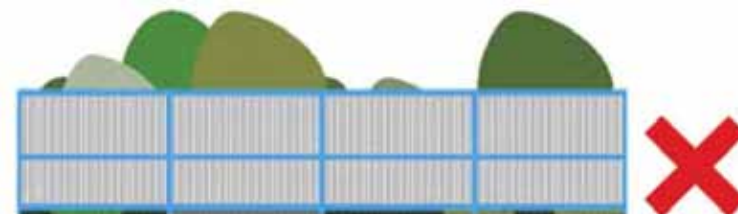
Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-as áttört résszel

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő

A falszerű áttörés mentes kerítések esetenként elfogadhatóak

A tömör alumínium hullámlemez nem megfelelő.

AJÁNLÁSOK / TELEPÜLÉSI PÉLDÁK

A hagyományos falusi házforma nincs ellentétben a modern életformával. Így ezen épületek használhatóak és megőrizhetők szinte eredeti állapotukban újragondolva a valós életfolyamatok figyelembevételével. A területen új épületek építése esetén a meglévő házakhoz történő igazodás az alábbi példák figyelembevétele mellett ajánlott.

Ajtók, ablakok

Az építések során előnyben részesítendő a faszervezetű nyílászárók pácolt vagy festett felülettel.

Árnyékoló szerkezetek esetén a zsalugáterek alkalmazása előnyösen változtatja meg a településképet.

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Az épületek homlokzata többnyire vakolt kialakítású legyen: a finomtól a durva felületi kialakításig.

Amennyiben burkolat készül az épületen akár díszítő, akár teljes felületet fedő kialakításban, úgy a hagyományos natúr téglaburkolat alkalmazása javasolt. Nem engedhető meg a terméskő vagy az ahhoz hasonló, ragasztott kőutánezatú lapok használata. Kerülendő a homlokzatok kváderes kialakítása.

Kerülni kell továbbá a tűzfalas kialakítást is. A szemnek is kedvesebbek a túlnyúló oromzatos kialakítások.

Az oromzatok kialakítása, díszítése történhet faelemek felhasználásával.

Tetőfedő anyagként ajánlott a natúr agyagcserép vagy a mattszürke fémlemezfedés. Betoncserép alkalmazás esetén kizárólag természetes színek választandók.

Kerülendő az utca felé garázskapuval forduló kialakítás, helyette inkább egy olyan megoldás javasolt, amelynek köszönhetően a garázs(ok)ba oldalról, a telken belülről lehet behajtani. A garázskapu ne legyen hangsúlyos része az épületnek.

Tornácok

A népi építészet egyik, jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác, mely Tiszacsegén az épület utcai homlokzatán is folytatódik (a két oldalról, az oldal- és oromtornác egyesítéséből kialakultak a homloktornácos lakóházak). A tornác az a folyosószerű, fedett, félig nyitott tér, mely átmenetet képez a kert és a ház között. Nyáron kiválóan árnyékol, télen viszont megfelelő tájolás mellett nem állja útját az alacsonyan sütő napsugaraknak. Véd az esőtől, hótól, forróságtól. A régi tiszacsegei házak favázás vagy oszlopos tornácai szép, követendő példák lehetnek. Megszélesített, vagy terasz fedésként használt átíratként az épület legkellemesebb helyét alkothatják.

A tornác praktikussága és esztétikus megjelenése okán a ma épülő családi házak meghatározható eleme is lehet. A ház homlokzatának anyagai köszönjenek vissza a tornác oszlopainak, szerkezetének anyagában. A könnyedebb megjelenést kölcsönző fa szerkezet nagyszerűen kombinálható a tömörebb téglá vagy kő oszlopokkal, illetve bátran ki lehet használni a fára futtatott növényzet árnyékkadó hatását.

Kerítések

A kerítések építése során előnyt kell biztosítanunk a hagyományos építőanyagok alkalmazásának. A téglá-, a fa- vagy az élő növényzetből kialakított kerítések jóval színvonalasabb lakókörnyezet biztosítanak, mint az olcsó hatást keltő társaik.

Elvárás, hogy a kerítések ne legyenek tömörek. A tömör kerítés csak ott fogadható el, ahol valamilyen indokoltága van. Egyéb helyen az áttört kerítések javasoltak, amelyek nem csak a külső szemlélő számára esztétikusabbak, hanem az ott lakók számára is kilátást engednek a környezetükre és elősegítik a telek „benapozásának” biztosítását.

A kerítések kialakítása során a lakóépületünkönél is felhasznált anyagok, színek alkalmazásával még harmonikusabb, egységesebb hatást érhetünk el.

A kertkapu kialakításakor hangsúlyozzuk a belépés helyét, ám kerüljük a túlzottan hivalkodó bejárat kialakítást.

Kertek, kerti építmények

A mai lakóépületek szerves része a kert. Ha nem megfelelően alakítjuk ki a kertet, hiába az épület gondos tervezése, a jól megválasztott alapanyagok, a ház mégsem fogja maradéktalanul betölteni funkcióját, tulajdonosai nem fogják örömeiket lelteni az épületükben. A kertek gondos megtervezése is igen fontos.

A növényzet nyáron árnyékot ad, felfogja a szelet. Télen a lombkorona nélküli ágak között besüt a nap. A kert növényzete arra is lehetőséget teremt, hogy az épület ne egy sebhelyként, hanem a környezet részeként jelenjen meg. Lényeges az is, hogy a kertnek legyen intimebb része, ahol az ott élők el tudnak rejtőzni, és a nyugalmat biztosító térben ki tudnak kapcsolódni.

Növényekkel az épületeket csak részlegesen takarjuk, árnyékoló fákat kizárólag a déli „kitettségi” falak közelében ültessünk! Az előkertbe ültetett növények helyének megválasztásakor a ház homlokzati kialakítását, nyílászáróinak elhelyezését is vegyük figyelembe. Az előkertbe legfeljebb 1,20 m magas cserjék telepítése javasolt.

Fontos, hogy a felszín alatti közművezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon- és internetkábel), valamint a járdák tervezésekor, kialakításakor is gondoljunk a növényzet gyökereinek helyigényére.

A kerti épületeket hasonló körülményekkel alakítsuk ki és helyezzük el a telken, mint a főépületeket. Egy rossz helyre épített kerti filagória sokat tud rontani az összehatáson.

Kerüljük a különálló gépjárműtárolókat, trapézlemez- garázsokat, tárolókat.

A különálló épített kerti pavilonok is „feldarabolják” a kertet, annak kezelését nehezebbé tehetik. A pavilon építése kerülendő, helyette az épületekkel összeépített és megfelelő tájolású tornác kialakítása javasolt. A tornácok kiszélesítésével teraszok alakulhatnak ki, melyek tavasztól őszig a család nyugodt pihenését szolgálhatják.

Utcák településképi útmutatója

A lakóutcák funkciója a telkek megközelítése és kiszolgálása. Az utcák külső képét annak szélessége, burkolata, világítása, talaj alatti és feletti műszaki berendezések (közműhálózatok) összessége, járókelők számára elegendő szélességű járda, valamint a meglévő növényzet állománya határozza meg.

A telkekkel való kapcsolat, azaz a garázs- és telekbejáró egységes kialakítása is jelentősen befolyásolja a településképi arculatot.

A lakóterületen az utcák nyugodt ritmust sugároznak a rajtuk közlekedőknek, ezért az ott található épületek megközelítése kényelmes, biztonságos. A gépjárműforgalom számára megfelelő szélességű közút áll rendelkezésre. Önálló kerékpárút kialakítását a forgalomi viszonyok eddig még nem indokolták.

A járdák kialakítása megeremtette a biztonságos közlekedés feltételeit. A meglévő közműhálózati infrastruktúra megfelelően ellátja a település lakóterületét. Önálló parkoló területek kialakítása nem indokolt, mivel saját telken biztosítják a megfelelő parkoló számot.

Az út mentén a vízelvezető árokrendszer kialakítása funkciójának megfelelő, karbantartása biztosított. Az utak egy része fasorral ellátott. A fákat továbbra is óvni, gondozni kell, a fasorok szerepkörének megőrzése pedig feltétlenül ajánlott.

A járda és a közút közötti „utcakertek” teremtenek kapcsolatot a lakótelkek és a közterületek között. A telektulajdonosok gyakran szépítik, gondozzák e területeket. Az egyéni megoldások során törekedjünk arra, hogy e felületek kapcsolatot teremtsenek az előkerttel és azok egymáshoz is illeszkedjenek, egységes rendezett utcaképet alkotva.

A lakóutcák jelenlegi kialakításukkal teljes mértékben kielégítik a közlekedési rendszerrel szembeni elvárásokat, így azok továbbra is a meglévő szerkezetükkel megtartandók.

Mint ahogyan időről időre arról lelkiismeretesen gondoskodnak, továbbra is javasolt a közúti felfestéseket folyamatosan megújítani.

A kereszteződéseknel kerülni kell a takaró növényzet alkalmazását.

■ AJÁNLÁSOK / KÜLTERÜLET ÉS EGYÉB TERÜLET

Külterületen találhatók a nagyüzemi állattartás és a növénytermesztés épületei, a turisztikai idegenforgalmi funkciójú területek, horgászhelyek, továbbá a védett természeti értékek és a megközelítésüket/ellátásukat biztosító infrastruktúrák. A telepek kialakítása az ott alkalmazott termelési technológiákhoz alkalmazkodik. A Hortobágyi Nemzeti Park területén a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságával egyeztetett, egyedi előírások betartása szükséges!

A termálfürdő területén történő fejlesztés esetén az építészeti beavatkozás akár modern építészeti eszközök alkalmazásával is történhet, de azt mindenekelőtt tájba illően kell megvalósítani.

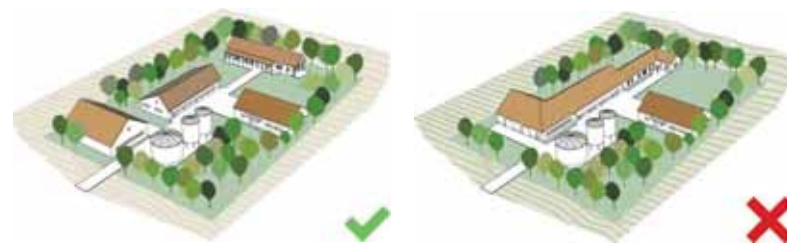
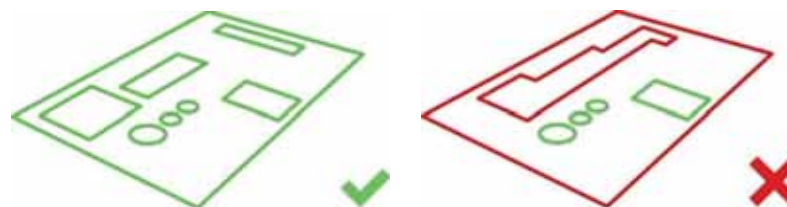
Az alábbi illeszkedési szempontrendszer végigvezet a külterületen jellemzően ajánlott telepítés, magasság, tetőhajlásszög, tetőforma, homlokzatképzés, anyaghasználat, valamint a kerítés, ajtók, ablakok kialakítási módozatain.

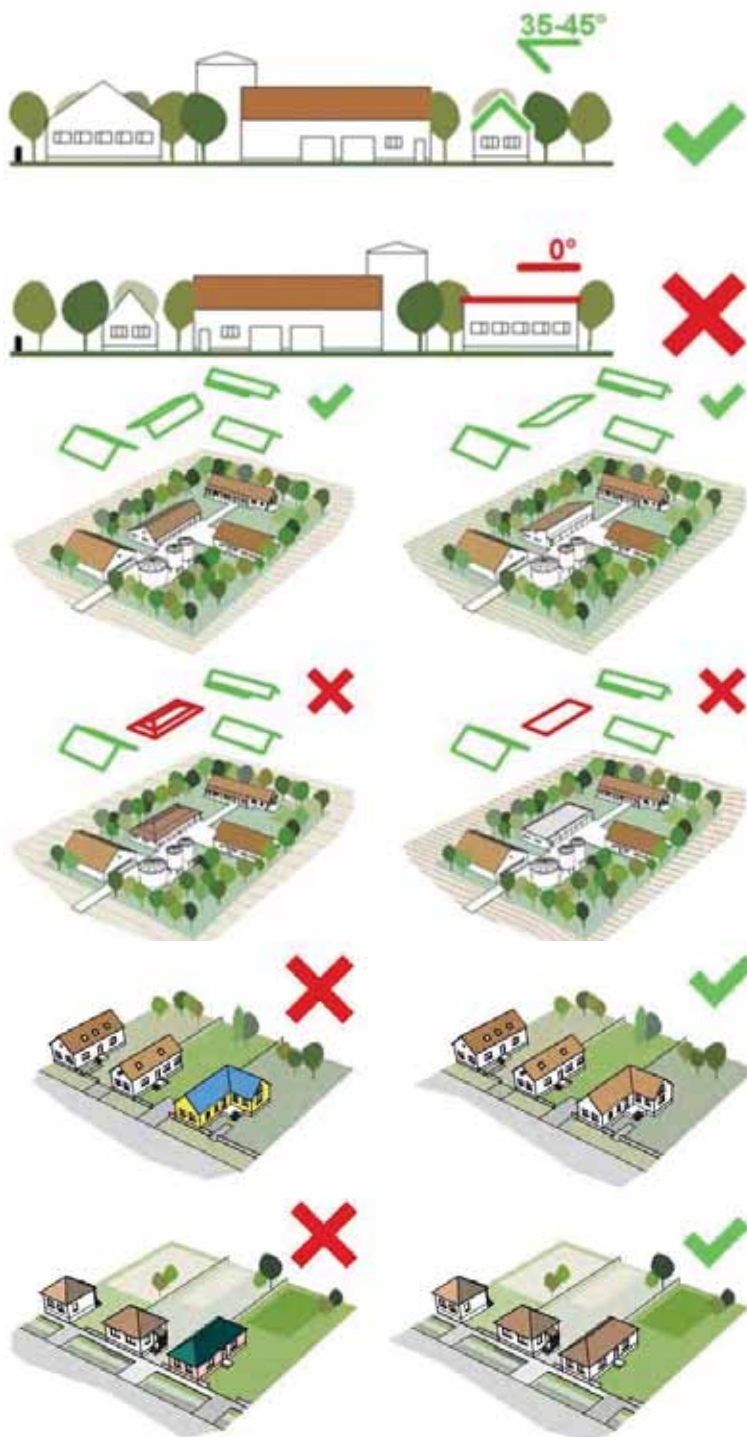
Telepítés

A külterületi tanyás vagy mezőgazdasági területek épületállománya különálló épületek összessége. Ezeket a területeket széles fasorok határolják le - a szükséges védelem biztosítása érdekében. Ezek a fasorok megtartandók és a szükséges helyeken pótlandók. A gazdasági területre vezető bekötőút mentén kétoldali fasor telepítése javasolt. Látványvédelem érdekében jelentős mennyiségű fasor telepítése javasolt. A telken található gazdasági- és lakóépületek összevonása nem elfogadható.

Magasság

A gazdasági épületek technológiai okokból magasabbak az általában földszintes lakóépületektől.

Tetőhajlásszög

A nem technológiai funkciót ellátó épületeken a 35-45 fok lejtésű nyeregtető az elfogadható. Az épületeken a nyeregtetős vagy fél nyeregtetős tetőforma az elfogadott, ám a lapos tetős vagy manzárd tetőforma nem fogadható el.

Tetőfedő anyagként a zsúp, a nád, a natúr vagy vörös égetett cserép ajánlott.

Tetőforma

Külterületen a nyeregtetős tetőforma jellemző és ez továbbra is ajánlott. Lapos tetős tetőforma kerülendő ezeken a területeken.

Anyaghasználat (színek)

Kerülendő az élénk (sárga, kék, vörös) színek használata, valamint a tükröződő, natúr fémfelületek alkalmazása. Törekedni kell az épületek hagyományos anyaghasználatára. Csak indokolt esetben alkalmazható szendvicspanel szerkezet.

A világörökségi helyszínen és annak pufferterületén a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságával egyeztetett, egyedi előírások betartása szükséges!

Kerítés

Amíg a településrészen az áttört kerítések kívánatosak, addig a tömör és nem átlátható megoldások nem fogadhatók el.

Természetes határ, kerítés növényválasztásból.

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő

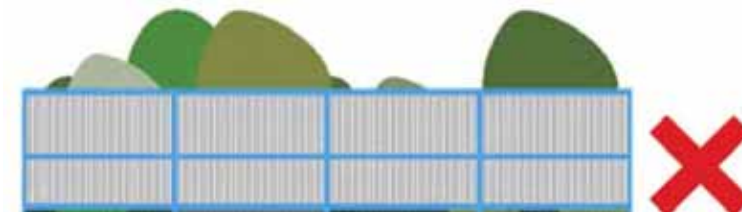
Teljesen áttört, pálcás kerítés

A falszerű áttörés mentes kerítések esetenként elfogadhatóak

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

A tömör alumínium hullámlemez nem megfelelő.

AJÁNLÁSOK / TELEPÜLÉSI PÉLDÁK

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Gazdasági területeken, a világörökségi helyszínen és annak pufferterületén Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetett, egyedi előírások betartása szükséges!

A többi területen úgyszintén elvárás a környezetbe illesztés, mivel az épületeket csak a tanyák esetében takarják fák. A színválasztásnál is törekedni kell a természetes színek használatára.

Az épületek homlokzata többnyire vakolt kialakítású: a finomtól a durva felületi kialakításig.

Az oromzatok kialakítása, díszítése történhet faelemek felhasználásával.

Tetőfedő anyagként ajánlott a natúr agyagcserép vagy a mattszürke fémlemezfedés, emellett a természetes anyagok - nád-, zsindely-, zsuppfedés - is elfogadhatók.

A telephelyek esetén a kerítések építése nem jellemző.

A rikító színek használatát kerülni kell. Ezek a színek károsan befolyásolhatják a környék élővilágát.

AJÁNLÁSOK /ÜDÜLŐ TELEPÜLÉSRÉSZRE

Az alábbi illeszkedési szempontrendszer végigvezet Tiszacsege üdülő településrész ajánlott telepítés, magasság, tetőhajlásszög, tetőforma, homlokzatképzés, anyaghasználat, s végül kerítés-kialakítási módozatain.

A településen két eltérő karakterű üdülőterület található, melyeket az ajánlások szintjén különböztetünk meg.

Üdülő funkciójú településrész (a termálfürdő nyugati oldalán található üdülőterület), mely keskeny utcák mentén kialakult aprótelkes terület.

Üdülő funkciójú településrész hullámtéren. Ez a terület a Tisza hullámtérében található. A terület sajátossága, hogy az áradó Tisza előtti területet, ezért az épületek a mértékadó árvízszint fölé vannak „lábakkal” emelve.

ÜDÜLŐ FUNKCIÓJÚ TELEPÜLÉSRÉSZ

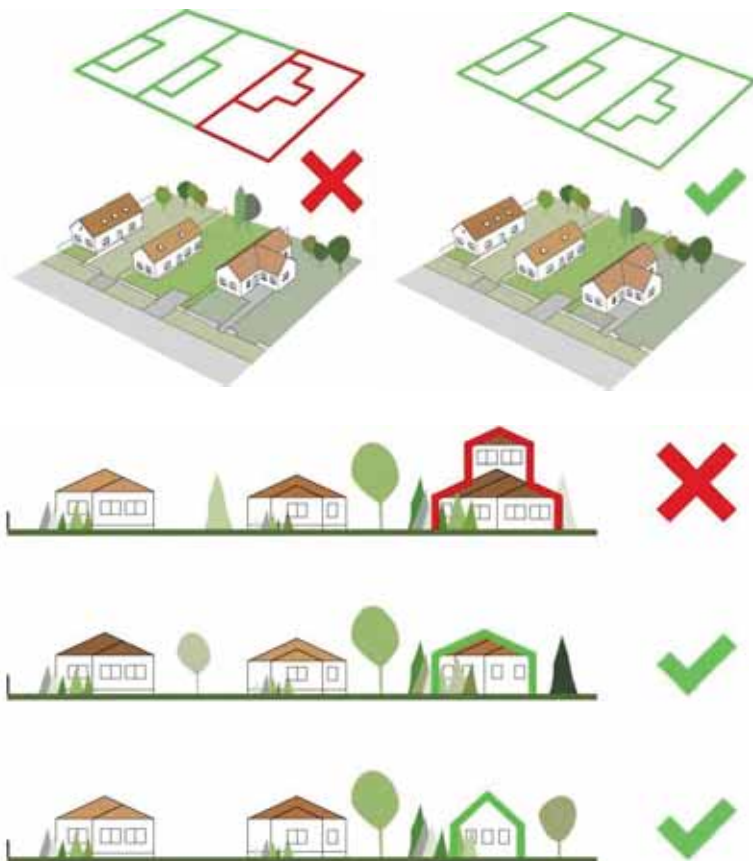
(A TERMÁLFÜRDŐ NYUGATI OLDALÁN TALÁLHATÓ ÜDÜLŐTERÜLET)

Telepítés

A településrészen a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára párhuzamos rendszerű. A házak az utcafronttól egyenlő távolságra találhatóak. Az indokolatlanul, s nagymértékben „hátrahúzott”, utcára nem párhuzamosan telepített üdülő építése nem javasolt. Az előkert mérete 3-5 méter. Az újonnan épített házakat ugyanannyira kell visszahúzni az utca vonalától, amennyire a szomszédos házakat telepítették.

Magasság

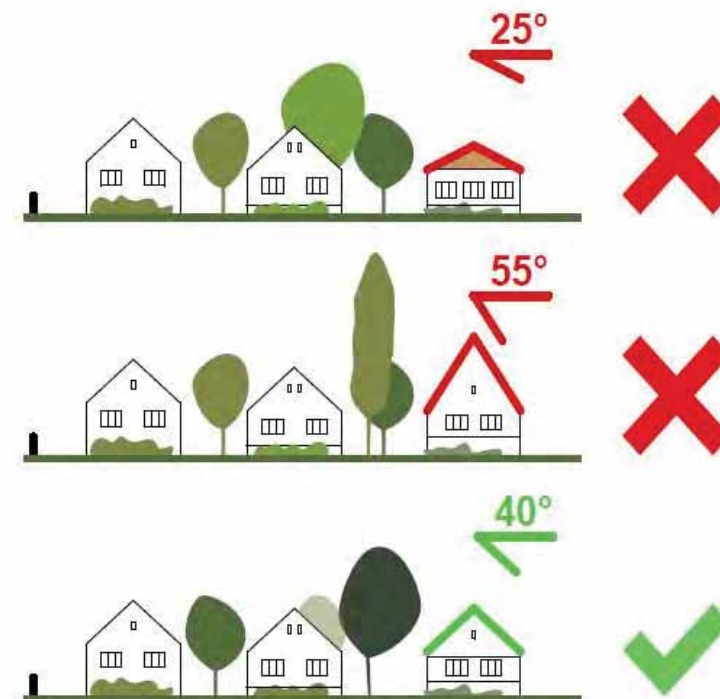
A településrészen az épületek magassága közel azonos, földszint+tetőtér szintszámú. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell rendelkezniük, mint környezetüknek. A túl magas házak nem illeszkednek településrész utcaképebe.

Tetőhajlásszög

Településrészen a házak tetőhajlásszöge közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek az utcaképbe. 35-45 fok lejtésű nyeregtető az elfogadható.

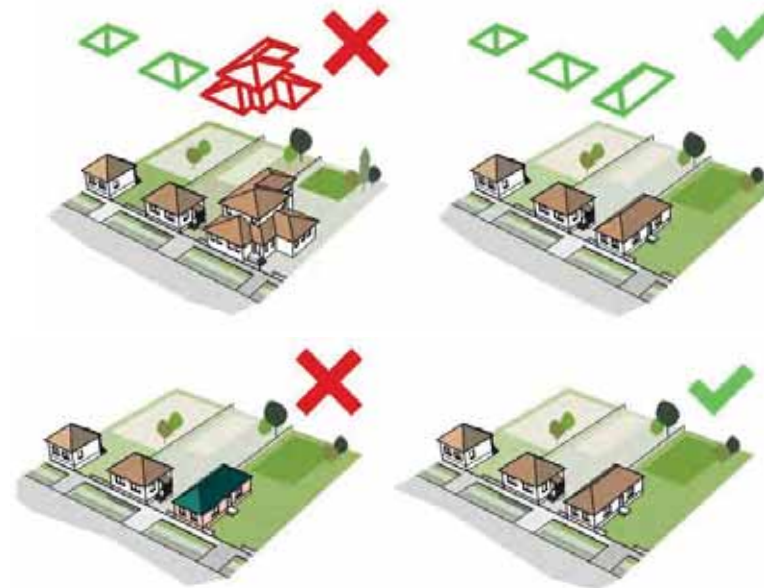
Tetőforma

A településrészen lévő házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszéd épületek figyelembevételével kell illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

Anyaghasználat (színek)

Kerülendő az élénk (sárga, kék, vörös) színek használata, valamint a tükröződő, natúr fémfelületek alkalmazása. Törekedni kell az épületek hagyományos anyaghasználatára.

Természetes határ, kerítés növényelválasztásból.

Teljesen áttört, drótfonatos kerítés.

Teljesen áttört, pálcás kerítés

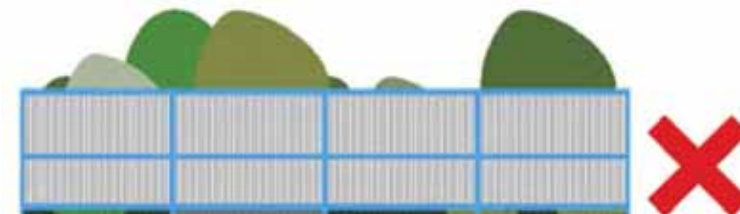
Oszlopos kerítés 1/3-ad lábazat és 2/3-as áttört résszel

Kerítés

A településrészen áttört kerítések kívánatosak, a tömör és a nem átlátható megoldások nem elfogadhatók.

Áttört kerítések nádszövettel való zárása nem megfelelő

A tömör alumínium hullámlemez nem megfelelő.

ÜDÜLŐ FUNKCIÓJÚ TELEPÜLÉSRÉSZ HULLÁMTÉREN

Telepítés

Az épületek szabadon álló, oldalhatáron álló vagy ikres beépítési móddal, változó előkert mélységgel épültek. Mindegyik épület közös jellemzője, hogy „lábakra” van állítva. A „lábakra” állítás árvízvédelmi előírások miatt szükséges.

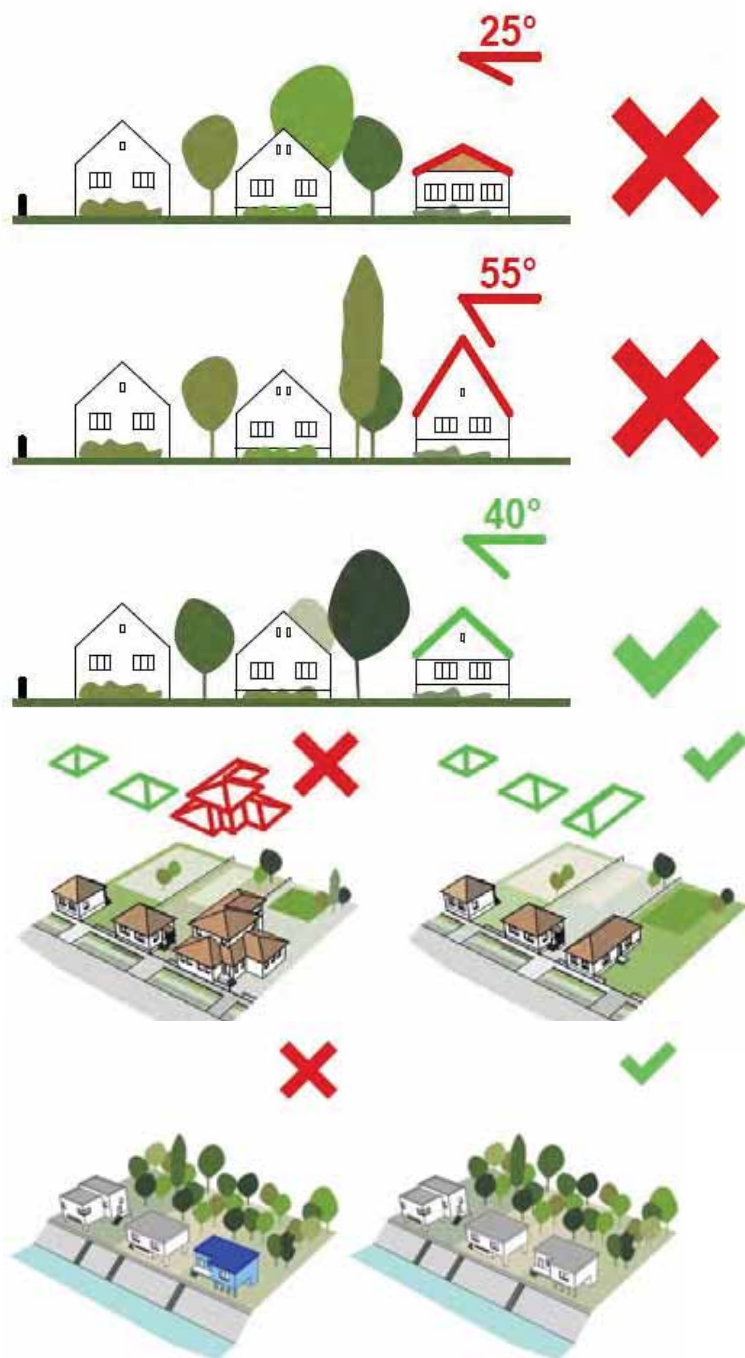
A területen javasolt az azonos előkert mélység alkalmazása és a beépítési mód egységesítése, ezáltal egységesebb, rendezettebb építészeti- és utcaképi látvány alakulhatna ki.

Magasság

A településrészen az épületek magassága közel azonos, láb+földszint+tetőtér szintszámú. A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell rendelkezniük, mint környezetüknek. A túl magas házak nem illeszkednek településrész utcaképébe.

Tetőhajlásszög

Településrészen a házak tetőhajlásszöge közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint környezetüknek. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek az utcaképbe. A 35-45 fok lejtésű nyeregtető az elfogadható.

Tetőforma

A településrészen lévő házak tetőformája egyszerű. Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni.

Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

Anyaghasználat (színek)

Kerülendő az élénk (sárga, kék, vörös) színek használata, valamint a tükröződő, natúr fémfelületek alkalmazása. Törekedni kell az épületek hagyományos anyaghasználatára.

Kerítés

Elvárás az hullámtéri üdülőtérületen, hogy a kerítések ne legyenek tömörek, mivel ezek gátolják az árvíz zavartalan levezetését.

AJÁNLÁSOK / TELEPÜLÉSI PÉLDÁK

Ajtók, ablakok

Az építések során előnyben részesítendők a faszerkezetű nyílászárók pácolt vagy festett felülettel.

Árnyékoló szerkezetek esetén a zsalugáterek alkalmazása előnyösen változtatja meg a településképet.

Homlokzatképzés, anyaghasználat

Az épületek homlokzata többnyire vakolt kialakítású legyen: a finomtól a durva felületi kialakításig.

Elfogadható a fa szerkezetű, vagy faburkolatú homlokzatkialakítás is.

Amennyiben burkolat készül az épületen akár díszítő, akár teljes felületet fedő kialakításban, úgy a hagyományos natúr téglaburkolat alkalmazása javasolt. Nem engedhető meg a terméskő vagy az ahhoz hasonló, ragasztott kőutánezatú lapok használata. Kerülendő a homlokzatok kváderes kialakítása.

Kerülni kell továbbá a tűzfalas kialakítást is. A szemnek is kedvesebbek a túlnyúló oromzatos kialakítások.

Az oromzatok kialakítása, díszítése történhet faelemek felhasználásával.

Tetőfedő anyagként ajánlott a natúr agyagcserép vagy a mattszürke fémlemezfedés. Betoncserép alkalmazás esetén kizárólag természetes színek választandók.

Épületkialakítás különleges követelménye

A Tisza-folyóra az évenkénti kétszeri áradási periódus a jellemző, a tél végi hóolvadásból származó és a kora nyári csapadékos időjárást követő árvíz („zöldár”). Az épületkárok megelőzése érdekében különleges épületkialakítás szükséges. A „lábakra” állított épületkialakítás csak a „hullámtérben” (vagyis a tényleges meder és az árvízvédelmi töltés közötti területen) követelmény!

Kerítések

A kerítések építése során előnyt kell biztosítani a hagyományos építőanyagok alkalmazásának. A téglából vagy fából kialakított kerítések jóval színvonalasabb lakókörnyezetet biztosítanak, mint az olcsó hatást keltő társaik. A nedves környezetre való tekintettel a fémből készült áttört kerítések is megfelelő építészeti színvonalat biztosítanak.

Elvárás az hullámtéri üdülőterületen, hogy a kerítések ne legyenek tömörek, mivel ezek gátolják az árvíz zavartalan levezetését.

A kerítések kialakítása során a lakóépületünknél is felhasznált színek alkalmazásával még harmonikusabb, egységesebb hatást érhetünk el.

A kertkapu kialakításakor hangsúlyozzuk a belépés helyét, ám kerüljük a túlzottan hivalkodó bejárati kialakítást.

Kertek, kerti építmények

A mai épületek szerves része a kert. Ha nem megfelelően alakítjuk ki a kertet, hiába az épület gondos tervezése, a jól megválasztott alapanyagok, a ház mégsem fogja maradéktalanul betölteni funkcióját, tulajdonosai nem fogják örömeiket lelteni az épületükben. A kertek gondos megtervezése is igen fontos.

A növényzet nyáron árnyékot ad, felfogja a szelet. Télen a lombkorona nélküli ágak között besüt a nap. A kert növényzete arra is lehetőséget teremt, hogy az épület ne egy sebhelyként, hanem a környezet részeként jelenjen meg. Lényeges az is, hogy a kertnek legyen intimebb része, ahol az ott élők el tudnak rejtőzni, és a nyugalmat biztosító térben ki tudnak kapcsolódni.

A hullámtéri üdülőterületen a növénytelepítésnél a tájba, a potenciális vegetációba illő fajok telepítését kell előnyben részesíteni. A telepítés előtt javasolt a HNP Igazgatósággal történő egyeztetés. A fásított és gyepesített területeken a rendszeres fenntartás elengedhetetlen, különben gyomosodnak, invazív fajok elterjedésének adnak helyet, és így a kedvező hatásuk ellenkezőjére fordulhat.

A termálfürdő nyugati oldalán található üdülőterületre vonatkozó ajánlás:

Növényekkel az épületeket csak részlegesen takarjuk, árnyékoló fákat kizárólag a déli „kitettségű” falak közelében ültessünk! Az előkertbe ültetett növények helyének megválasztásakor a ház homlokzati kialakítását, nyílászáróinak elhelyezését is vegyük figyelembe. Az előkertbe legfeljebb 1,20 m magas cserjék telepítése javasolt. Fontos, hogy a felszín alatti közművezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon- és internetkábel), valamint a járdák tervezésekor, kialakításakor is gondoljunk a növényzet gyökereinek helyigényére. A kerti épületeket hasonló körülményekkel alakítsuk ki és helyezzük el a telken, mint a főépületeket. Egy rossz helyre épített kerti filagória sokat tud rontani az összhatáson. Kerüljük a különálló gépjárműtárolókat, trapézlemez- garázsokat, tárolókat. A különálló épített kerti pavilonok is „feldarabolják” a kertet, annak kezelését nehezkesebbé tehetik. A pavilon építése kerülendő, helyette az épületekkel összeépített és megfelelő tájolású tornác kialakítása javasolt. A tornácok kiszélesítésével teraszok alakulhatnak ki, melyek tavasztól ősziig a család nyugodt pihenését szolgálhatják.

Utcák településképi útmutatója

A lakóutcák funkciója a telkek megközelítése és kiszolgálása. Az utcák külső képét annak szélessége, burkolata, világítása, talaj alatti és feletti műszaki berendezések (közműhálózatok) összessége, járókelők számára elegendő szélességű járda, valamint a meglévő növényzet állománya határozza meg.

A telkekkel való kapcsolat, azaz a garázs- és telekbejáró egységes kialakítása is jelentősen befolyásolja a településképi arculatot.

A **hullámtéri üdülőterületen** jellegéből adódóan az utca szélessége viszonylag szűk. Nincsen járda és kerékpársáv, hiányzik a közterületi növényzet is, csak füvesítés létesül.

A **termálfürdő nyugati oldalán található üdülőterületen** az utcák változó szélességűek, de itt szintén csak keskeny közlekedési sáv került kialakításra. A kerítések előtti „utcakertek” teremtenek kapcsolatot a lakótelkek és a közterületek között. A telektulajdonosok gyakran szépítik, gondozzák e területeket. Az egyéni megoldások során törekedjünk arra, hogy e felületek kapcsolatot teremtsenek az előkerttel és azok egymáshoz is illeszkedjenek, egységes rendezett utcaképet alkotva. A kereszteződéseknel kerülni kell a takaró növényzet alkalmazását.

06. JÓ PÉLDÁK /ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK, KERÍTÉSEK, KERTEK

A házunk építészeti részletei, a telkünket lehatároló kerítés kialakítása, valamint a kertünk elrendezése közötti harmonikus „viszonyhálózat” megteremtése igen fontos feladat. A jól összehangolt külső és belső tér mindamelllett, hogy kedvező esztétikai élményt nyújt, javítja az életminőségünket is. Ezért a jó példák bemutatása nemcsak az egyes részletek kiemelésére, hanem az összkép bemutatására is hangsúlyt helyez, mivel csak így érhető el a szemet gyönyörködtető, nyugodt, békés összhatás.

Az épület gazdasági területen helyezkedik el. Jól megőrzésre került az épület hagyományos kialakítása úgy, hogy az épületnek funkciót is találtak.

Példa arra, hogy a 1970-80-as években épült négyzetes alaprajzú, kétszobás, általánosságban 100 négyzetméter körüli alapterülettel tervezett, sátoztetős, családi háztípus (un. „kockaház”) miként alakíthatóak át a mai kor igényeinek. Az épület és környezete rendet sugároz, kellemes összképet ad. Külön érdekes a növényzettel befutott kerítés.

A napjainkban épített sorház az egyedi beépítésével, építészeti kialakításával, a helyesen megválasztott arányaival és anyaghasználatával modern és jól illeszkedik a hagyományos településképhez.

Az 1980-as évekbe épült épület jól tükrözi, hogy karbantartással, odafigyeléssel, jó ízléssel egy régebbi épület is példaértékű kialakítású lehet. Külön figyelemreméltó az épület esztétikusan kialakított környezete.

Ez az üdülőépület a régi népi építészetet ülteti át a mai modern igényeknek megfelelően. Az alkalmazott természetes anyagok sok törődést igényelnek. Az építészeti alapgondolat példaértékű a településen.

Az üdülőépület jó arányaival és anyaghasználatával hívja fel magára a figyelmet.

Tisza parton álló lábakra állított épület esztétikus megjelenésével és letisztult formájával tűnik ki a többi üdülőépület közül. A „lábak” között látható nádborítás eltávolítása tovább emelné az épület építészeti színvonalát.

A kis képeken bemutatott két üdülőépület jól példázza azt, hogy a „lábakra” állított épületet lehet jó építészeti színvonalon és az építetők elvárásainak is megfelelően kialakítani.

A fenti épület egy mai faházat emel vasbeton lábakra, míg a lenti képen egy hagyományos népi építészetben alapuló épület kerül fa „ágasfákra” (földbe „ásott” fagerendákra) helyezésre.

Építészeti részletek tekintetében is gazdag a település.
Jellegzetesek tornácoszlopok fejkialakítása.
Még látható a településen az épület körüli járdák hagyományos kialakítása.
Tornácmotívumok.

07. JÓ PÉLDÁK / SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK REKLÁMHORDOZÓK

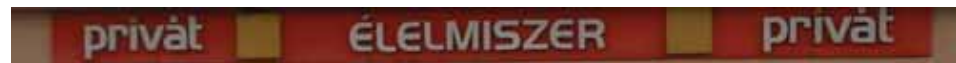
Az utcaképhez a hirdetőtáblák, a reklámfelületek, a cégerek is ugyanúgy hozzátartoznak, mint az épületek vagy a növényzet.

Amíg a középületeken inkább a plasztikus betűfeliratok dominálnak, addig a cégek tekintetében az épület építészeti stílusához illeszkedő természetes anyagokat és formákat használó kialakítások jellemzőek. Ezek a természetes kialakítások előfordulnak a hirdetőrendezések esetén is.

A településen óriásplakát nem helyezhető el.

A hírközlési adótornyok csak a külterületen helyezhetők el.

A műszaki berendezések (gépészeti berendezések, klímaberendezés kültéri egysége, napelem, napkollektor) elhelyezése úgy történjen, hogy azok közvetlenül ne jelenjenek meg az utcaképben.

08. BEÉPÍTÉSI TERV KÖZPONTI TELEPÜLÉSRSZ

Az Önkormányzat városrehabilitációs tevékenység környezettudatos módon történő megvalósítása érdekében pályázatot nyújtott be, melyet sikeresnek minősítettek és támogatást nyert. Ennek kapcsán a városközpontban a városklíma javítása érdekében a Fő utcán található zöldterületek növényállományának rekonstrukciója fog megtörténni. A „hősziget” hatás ellen klímaturó fasorok, cserjesávok, több szintes zöldfelületek telepítése várható, valamint városi aktív rekreációs zöldterület (kültéri fitnesspark, más néven kondipark) kerül kialakításra, továbbá új szolgáltató épület építése valósul meg.

- ① Szolgáltató épület
- ② Piacter
- ③ Rekreációs zöldfelület
- ④ Parkolók
- ⑤ Közpark I.
- ⑥ Közpark II.
- ⑦ Zöldfolyosó

Szolgáltató épület:

- Földszintes épület: bruttó 504 m²+ 56 m² pergola

Telepítendő növényzet:

- Lombhullató kétszer felsiklózott fa: 45 db
- 1,5x1,5x0,9 m méretű fa növénykonténer növényzettel: 10 db
- Diskert virágokkal: 166 m²
- Füvesített terület: 2070 m²

Útcabútorok:

- Polier 90 cm magas fém: 26 db
- Elárnyító stand fa: 8 db
- Acél+fa pad: 20 db
- Hulladékártó: 10 db
- Kondipark eszközök: 5 db
- Fa pergola 2,00 mx3,50 m: 2 db
- 9 db kő osztó LED világítással

Világítás:

- 3 m magas napfényes kandeláber: 8 db
- Napfényes gyertyalámpa 30 cm magas: 10 db

Burkolatok:

- Beton térföld burkolat: 1098 m²
- Vízleeresztő murva burkolat: 270 m²
- Gumiégő burkolat: 40 m²

IMPRESSZUM

TISZACSEGE VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

www.tiszacsege.hu

pmhivatal@tiszacsege.hu

4066 Tiszacsege, Kossuth u. 5.

Telefon: +36 52 588 400

Polgármester: Szilágyi Sándor

Főépítész: Kótai Csaba okl. építészmérnök

KÉSZÍTETTE:

4K STÚDIÓ Kft. 4024 Debrecen, Nap utca 5 II/8. 06-20-561-911

SZÖVEG: Kótai Csaba, Internet

FOTÓ: Kótai Csaba, Internet

ÁBRÁK: Lechner Tudásközpont Területi, Építészeti És Informatikai Nonprofit Kft.

Készült Magyarország kormánya megbízásából, a településkép védelméről szóló
2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan.

Debrecen, 2017.

